Apskats
01

LV

ES finansējums ar kohēzijas politikas un Atveseļošanas un noturības mehānisma starpniecību: salīdzinoša analīze

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

2023

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–IX
Ievads	01–05
Tvērums un pieeja	06–10
Vispārējais satvars	11–24
Līdzīgas prioritātes, bet ANM finansējums ir ciešāk saistīts ar reformām	11–16
Līdzīgas prioritātes izklāstītas atšķirīgi	11–13
Paredzēts, ka ANM finansējums būs ciešāk saistīts ar konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos iekļautajām reformām, bet daži svarīgi elementi palika neatrisināti	14–16
Atšķirīga līdzekļu piešķiršanas metode un finansēšana, izmantojot obligāciju emisiju ANM vajadzībām	17–21
Kohēzijas politikas fondu un ANM piešķiršanas metodes atšķiras	17–20
ANM tiek finansēts, emitējot obligācijas	21
ANM attiecināmības periods ir īsāks un nepārsniedz instrumenta beigu termiņu	22–24
Pārvaldība un vadība	25–32
ANM un kohēzijas politikas fondus pārvalda kā daļu no ES budžeta, bet ANM izmaksām ir nepieciešama Padomes iesaistīšanās	25–28
Gan kohēzijas politikas fondi, gan ANM dotācijas ir daļa no ES budžeta, taču ne ANM aizdevumi	25
Pirms ANM līdzekļu izmaksāšanas Komisijai ir jāapspriežas ar Padomi	26–27
Parlamenta budžeta izpildes apstiprināšana neattiecas uz ANM aizdevumiem	28

Kohēzijas politikas fondi un ANM tiek īstenoti dažādos pārvaldības veidos, tāpēc ir vajadzīgi papildu administratīvie pūliņi 29–32

Kohēzijas politiku īsteno saskaņā ar vienotu ES satvaru, savukārt ANM īsteno, izmantojot valstu sistēmas 29

Lai abas sistēmas īstenotu paralēli, ir vajadzīgi papildu administratīvie centieni valsts līmenī 30–32

Izdevumu plānošana 33–54

ANM plānošana ir centralizētāka 33–38

ANM pamatā ir katras dalībvalsts vienotais programmdokuments, un ES līmenī ir vajadzīgs Padomes apstiprinājums 33–36

Kohēzijas politikas partnerības princips nav ANM priekšnoteikums 37–38

Dažādas pieejas plānošanas dokumentu novērtēšanai 39–44

Komisijas novērtējums par ANP projektiem ir balstīts uz iepriekš noteiktiem kritērijiem 39–41

Komisijas novērtējuma tvērums abiem instrumentiem atšķiras 42–44

Kohēzijas politikas fondu un ANM paralēlā plānošana dalībvalstīm radīja īpašas problēmas 45–54

Divas trešdaļas ANP tika pieņemti sešu mēnešu laikā, savukārt kohēzijas politikas programmu sagatavošana un sarunas par tām aizkavējās vēl vairāk nekā iepriekšējos periodos 45–47

Abu instrumentu vienlaicīgas īstenošanas koordinēšana un dubultas finansēšanas riska novēršana ir daļa no plānošanas procesa 48–51

Kohēzijas politikas līdzekļu apguvi ietekmēs ne tikai ANM, bet arī citi faktori 52–54

Maksājumu veikšanas nosacījumi 55–72

ANM finansējums nav piesaistīts izmaksām 55–65

ANM finansē reformas un investīcijas, pamatojoties uz atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu 55–59

Kohēzijas politika finansē darbības, kuru pamatā galvenokārt ir radušos izmaksu atlīdzināšana 60–61

Atšķirīga *FNLTC* modeļa piemērošana abiem instrumentiem 62

Vēl nav zināms, cik lielā mērā ANM finansējums ir vairāk balstīts uz sniegumu nekā kohēzijas politikas fondi 63–65

ANM var sniegt iespēju ātrāk izmaksāt līdzekļus 66–72

Augstākas priekšfinansējuma likmes ANM ietvaros salīdzinājumā ar kohēzijas politiku 67–68

Abu instrumentu pārvaldības deklarācijas ir saistītas ar to maksājumu nosacījumiem 69–70

ANM nav vajadzīgs valsts vai privātais līdzfinansējums 71

ANM saistību atcelšana notiek tikai attiecināmības perioda beigās 72

Uzraudzība un īstenošanas izmaksas 73–88

Atšķirīgi uzraudzības, ziņošanas un novērtēšanas noteikumi 73–85

ANM uzraudzība ir saistīta ar atskaites punktiem un mērķrādītājiem 74–76

Sniegums nav saistīts ar finanšu pārskatiem par kohēzijas politiku 77–78

Tika pieliktas pūles, lai palielinātu uzraudzības datu pārredzamību, bet joprojām pastāv citi problēmjautājumi 79–83

Ex post novērtējumi tiek veikti pārāk vēlu, lai sniegtu informāciju tiesību aktu priekšlikumiem nākamajam periodam attiecībā uz abiem instrumentiem 84–85

Būs grūti novērtēt abu instrumentu īstenošanas izmaksas 86–88

Kontrole un revīzija 89–111

Atšķirīgi kontroles un revīzijas noteikumi 89–99

Kohēzijas politikas pārbaudes galvenokārt ir vērstas uz deklarēto izdevumu pareizību 91–93

ANM pārbaudes ir vērstas uz atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi 94–97

Ir jāprecizē metode, ar kuru piemēro apturēšanu vai veic daļējus maksājumus ANM atskaites punktu un mērķrādītāju nesasniegšanas dēļ 98–99

Ir sīkāk jāprecizē ES finanšu interešu aizsardzības pasākumu piemērošana attiecībā uz ANM 100–111

Kohēzijas politikas fondiem ir vajadzīgi maksājumu ieturējumi, lai aizsargātu ES budžetu 100–101

Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem Komisija var piemērot maksājumu apturēšanu un finanšu korekcijas, lai aizsargātu ES finanšu intereses 102–104

Attiecībā uz ANM Komisija vairāk paļaujas uz valsts sistēmu efektivitāti, lai aizsargātu ES finanšu intereses 105–107

Dalībvalstis var izmantot dažādas sistēmas, lai ziņotu par pārkāpumiem, kas konstatēti saistībā ar kohēzijas politikas fondiem un ANM 108–109

Integrētas datizraces un riska novērtējuma instrumentu izmantošanas potenciālu kohēzijas politikā un ANM vēl pilnībā neizmanto 110–111

Noslēguma piezīmes 112–113

Pielikumi

I pielikums. ERP iepriekšējie ziņojumi

II pielikums. Plānotais ANM ieguldījums sešos pīlāros sadalījumā pa dalībvalstīm

III pielikums. 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondu, ANM dotāciju (provizoriskais un galīgais piešķīrums) un aktivizēto ANM aizdevumu piešķīrums

Akronīmi un saīsinājumi

Glosārijs

ERP darba grupa

Kopsavilkums

I Apskatā sniegta salīdzinoša analīze par 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondiem un Atveseļošanas un noturības mehānismu (ANM). Tā mērķis ir dot ieguldījumu daudzgadu finanšu shēmās laikposmā pēc 2027. gada. Esam apskatījuši abu instrumentu līdzības un atšķirības, galveno uzmanību pievēršot to vispārējam satvaram, pārvaldībai un pārvaldības kārtībai.

II Eiropadome 2020. gada jūlijā vienojās par instrumentu *NextGenerationEU* (*NGEU*) – pagaidu instrumentu, kura mērķis ir mazināt Covid-19 pandēmijas ietekmi uz iedzīvotājiem un uzņēmumiem, kā arī uzlabot ES un tās dalībvalstu noturību pret turpmākiem satricinājumiem. ANM – mehānisms, saskaņā ar kuru dalībvalstis var pieteikties dotāciju un aizdevumu saņemšanai, – veido lielāko daļu *NGEU* izdevumu. Tiek sagaidīts, ka dalībvalstis izmantos ANM, lai finansētu reformas, kas tiešāk saistītas ar konkrētām valstīm adresētiem ieteikumiem, kuri sniegti Eiropas pusgada ietvaros, kā arī investīcijas, piemēram, kohēzijas politiku. Tā rezultātā turpmākajos gados kopējais ES finansējums var palielināties no aptuveni 1 % līdz 3 % no ES IKP.

III Finansiālais atbalsts ANM ietvaros tiek sniegts, izmantojot dotācijas, kā tas lielākoties notiek kohēzijas politikas programmās, kā arī vēl aizdevumus, kas dalībvalstīm ir jāatmaksā. Kohēzijas politikas finansējumu dalībvalstīm piešķir, izmantojot metodi, kurā ņemtas vērā reģionālās atšķirības. Tomēr šīs atšķirības netiek ņemtas vērā ANM finansiālā atbalsta sadalē.

IV ANM darbojas vienlaikus ar ES kohēzijas politikas finansēšanas mehānismiem. Tas ļauj dalībvalstīm izvēlēties finansēt investīcijas, izmantojot ANM vai kohēzijas politikas fondus. ANM tiek īstenots tiešā pārvaldībā, savukārt kohēzijas politikas fondus īsteno dalītā pārvaldībā. Tas nozīmē, ka ES un dalībvalstu iestādēm ir atšķirīgi pienākumi saistībā ar katru finansējuma avotu. Neatkarīgi no pārvaldības veida Komisijai ir galīgā atbildība par ES budžeta izpildi. Daudzlīmeņu pārvaldības struktūra un partnerības princips, ko piemēro kohēzijas politikas fondiem, neattiecas uz ANM. Vietējo un reģionālo iestāžu, sociālekonomisko partneru un pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaiste nav prasīta tādā pašā mērā kā kohēzijas politikas fondu gadījumā.

V Abu instrumentu plānošanas dokumentu skaits un pamatojums, tāpat kā apstiprināšanas un novērtēšanas procedūras, ievērojami atšķiras. Paralēlas īstenošanas koordinēšana ir daļa no abu instrumentu plānošanas, un dalībvalstīm ir jānodrošina, ka abi instrumenti viens otru papildina, nevis dublē. Laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds nodrošināja aptuveni 10 % no kopējām publiskajām investīcijām ES-27 valstīs. Pašreizējā periodā ANM vēl vairāk palielinās ES finansēto publisko investīciju īpatsvaru dalībvalstīs. Ja šī daļa jau ir liela, papildu ANM finansējums var vēl vairāk palielināt spiedienu uz dalībvalstu spēju iztērēt tām pieejamos līdzekļus.

VI Dalībvalstīm ir jāiesniedz Komisijai izmaksu aplēses par pasākumiem, kas iekļauti to atveseļošanas un noturības plānos (ANP). Komisija plānu novērtējumā pārbauda šo aplēšu pamatotību un ticamību, bet ANM maksājumi ar šīm izmaksām nav saistīti. Tam ir ievērojama ietekme uz veidu, kādā dalībvalstīs tiek plānotas intervences, uzraudzīts progress un par to ziņots Komisijai. Maksājumi tiek veikti, kad ir apmierinoši izpildīti atskaites punkti un mērķrādītāji. Tomēr vēl nav zināms, cik lielā mērā ANM finansējums kā tāds ir vairāk balstīts uz sniegumu nekā kohēzijas politikas fondi. ANM līdzekļi tiek izmaksāti arī ar elastīgākiem maksājumu nosacījumiem nekā lielākā daļa izdevumu no kohēzijas politikas fondiem.

VII Abiem instrumentiem ir arī atšķirīgi noteikumi, kas reglamentē uzraudzību, ziņošanu un novērtēšanu. ANM uzraudzība ir balstīta uz atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu, savukārt kohēzijas politikas finanšu pārskatu sagatavošanā informācija par sniegumu netiek ņemta vērā. Lielākā daļa abu instrumentu rādītāju, ko izmanto uzraudzībai, ir specifiski katrai programmai un katram valsts ANP, nevis kopīgi rādītāji, kas piemērojami visās jomās. Tomēr šādus rādītājus nevar apkopot, lai izmērītu sniegumu ES līmenī vai salīdzinātu dažādas kohēzijas politikas programmas un ANP. Abu instrumentu novērtējumi, kas paredzēti 2024. gadā, ir cieši jākoordinē, arī ar kohēzijas politikas vidusposma pārskatīšanu 2025. gadā, lai sagatavotu kohēzijas politikas satvaru laikposmam pēc 2027. gada.

VIII ES līmenī ANM kontroles un revīzijas kārtība ir vērsta uz atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi. Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem kontroles un revīzijas pasākumi gan Komisijas, gan dalībvalstu līmenī ir galvenokārt vērsti uz radušos izdevumu pareizību, kad izdevumus atlīdzina, pamatojoties uz reālajām izmaksām. ANM gadījumā Komisijai ir jānodrošina ES finanšu interešu efektīva aizsardzība. Lai to panāktu, Komisijai no dalībvalstīm jāsaņem pietiekama pārliecība, ka ANM tiek īstenots saskaņā ar ES un valstu tiesību aktiem. Turklāt dalībvalstīm ir jāvāc dati par līdzekļu galasaņēmējiem un jāveido finansēto pasākumu saraksts revīzijas un kontroles vajadzībām.

IX Šī salīdzinošā analīze ir apskats, nevis revīzija. Kohēzijas politikas programmu un ANM vienlaicīga ieviešana turpmākajos gados parādīs, kā tiesiskā regulējuma atšķirības ietekmē īstenošanu un rezultātus.

Ievads

01 Daudzgadu finanšu shēma (DFS) 2021.–2027. gada periodam[1] nodrošinās finansējumu 1211 miljardu EUR apmērā[2]. Kohēzijas politikas finansējums, kas sadalīts no Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF), Kohēzijas fonda (KF)[3] un Eiropas Sociālā fonda Plus (ESF+)[4], veidos 361 miljardu EUR no šīs summas un tiks sadalīts galvenokārt dotācijās dalībvalstīm (sk. ***1. izcēlumu***).

1. izcēlums

Kohēzijas politika – ES galvenā ilgtermiņa investīciju politika

Kohēzijas politika ir galvenā ilgtermiņa investīciju politika ES budžetā. Sākotnēji to sauca par "reģionālo politiku" un ieviesa ar Romas līgumu. 1988. gadā struktūrfondus integrēja vienā visaptverošā ES kohēzijas politikā, kuras mērķis ir "stiprināt ekonomisko un sociālo kohēziju, samazinot reģionu attīstības līmeņa atšķirības"[5].

02 2020. gada sākumā Covid-19 pandēmija izplatījās no Ķīnas uz Eiropu, izraisot ekonomikas lejupslīdi, kas bija ievērojami lielāka nekā 2008. gada finanšu krīzes izraisītā lejupslīde. 2021. gada beigās Komisija prognozēja, ka līdz 2023. gada sākumam tiks atjaunots ekonomikas izaugsmes pirmspandēmijas līmenis[6]. Tomēr Krievijas iebrukums Ukrainā un tam sekojošais enerģijas izmaksu pieaugums atkal mazināja ekonomikas prognozes un vēl vairāk aizkavēja ekonomikas atveseļošanos[7] (sk. ***1. attēlu***).

---

[1] Padomes Regula (ES, Euratom) 2020/2093, ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam.

[2] *The EU's 2021.–2027. long-term budget and NGEU, Facts and figures*, 2021, 6. lpp.

[3] Regula (ES) 2021/1058 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Kohēzijas fondu ("ERAF/KF regula").

[4] Regula (ES) 2021/1057, ar ko izveido Eiropas Sociālo fondu Plus (ESF+) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1296/2013 ("ESF+ regula").

[5] Līgums par Eiropas Savienības darbību (LESD), 174. pants.

[6] Eiropas ekonomikas prognoze, 2021. gada rudens, dokuments Nr. 160, 2021, 24. lpp.

[7] Eiropas ekonomikas prognoze, 2022. gada vasara, dokuments Nr. 183, 2022, 18. lpp.

1. attēls. ES-27 IKP apjoma indekss, 2006. gads – 2022. gada vasara (procentos)

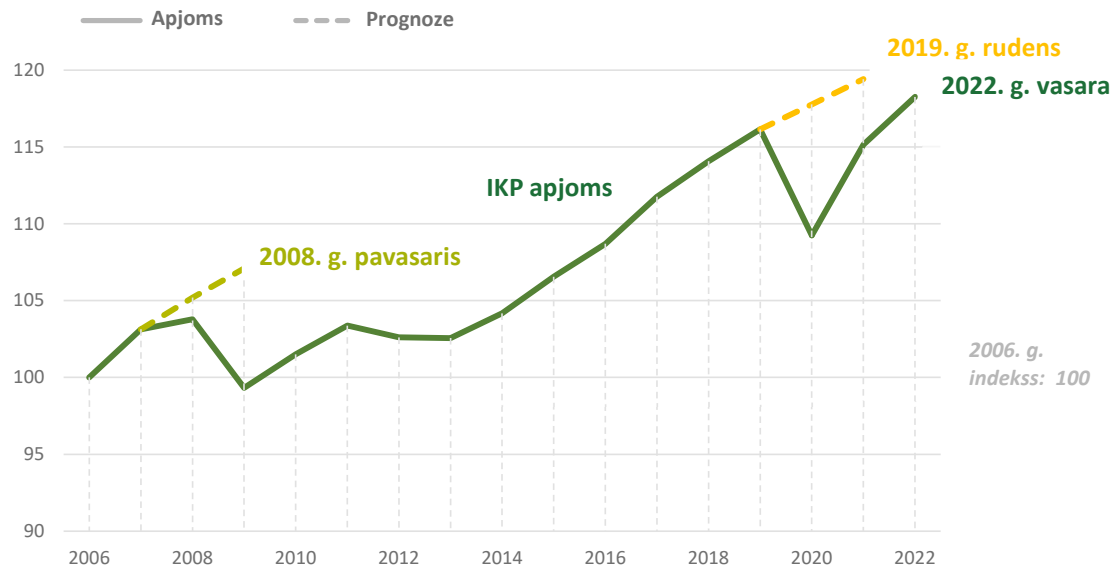

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem.

03 Lai mazinātu pandēmijas ietekmi uz iedzīvotājiem un uzņēmumiem, veicinātu atveseļošanu un uzlabotu ES un tās dalībvalstu noturību, Padome pieņēma pagaidu instrumentu *NextGenerationEU* (*NGEU*)[8]. No 2021. līdz 2026. gadam *NGEU* dalībvalstīm darīs pieejamus 807 miljardus EUR[9]. Aptuveni 90 % no *NGEU* finansējuma (724 miljardi EUR) tiks novirzīti, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu (*ANM*)[10]. *ANM* nodrošinās gan dotācijas (338 miljardi EUR), gan aizdevumus (386 miljardi EUR), ko dalībvalsts var pieprasīt[11]. No atlikušajiem 83 miljardiem EUR *NGEU* līdzekļu 51 miljards EUR ar *REACT-EU*[12] starpniecību papildināja 2014.–2020. gada kohēzijas politikas programmas (sk. ***2. izcēlumu***).

---

[8] Padomes Regula (ES) 2020/2094, ar ko izveido Eiropas Savienības Atveseļošanas instrumentu ekonomikas atveseļošanas atbalstam pēc Covid-19 krīzes ("*NGEU* regula").

[9] Visas ziņojumā norādītās summas ir izteiktas faktiskajās cenās.

[10] Regula (ES) 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu ("ANM regula").

[11] ANM regula, 15. panta 2. punkts.

[12] Regula (ES) 2020/2221, ar ko Regulu (ES) Nr. 1303/2013 groza attiecībā uz papildu resursiem un īstenošanas kārtību, lai palīdzētu veicināt ar Covid-19 pandēmiju un tās sociālajām sekām saistītās krīzes seku pārvarēšanu un sagatavoties zaļai, digitālai un noturīgai ekonomikas atveseļošanai ("*REACT-EU* regula").

2. izcēlums

ANM – vienreizējs pagaidu instruments ekonomikas atveseļošanai

ANM ir vienreizējs pagaidu instruments, kas izveidots saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) ekonomiskās, sociālās un teritoriālās kohēzijas sadaļu[13]. ANM izveidoja, lai palīdzētu atgūties no Covid-19 pandēmijas izraisītās ekonomikas krīzes, veicinot ilgtspējīgu izaugsmi un veidojot noturību pret turpmākiem satricinājumiem.

04 ***2. attēlā*** ir parādīts kopējais ES finansiālais atbalsts, kas turpmākajos gados būs pieejams, izmantojot *NGEU* un DFS.

2. attēls. ES finansiālais atbalsts, kas pieejams, izmantojot *NGEU* un DFS

faktiskajās cenās

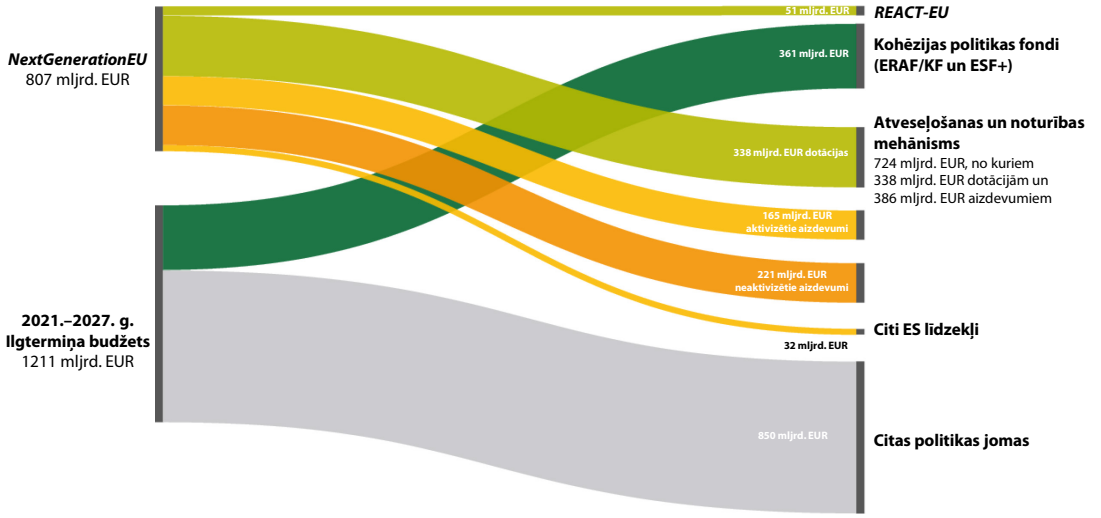

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem, kas publicēti 2021. gada aprīlī.

[13] ANM regula, 2. apsvērums. LESD, 175. pants.

05 Plānotajām investīcijām, kas finansējamas no ES budžeta, ir vienota projektu plūsma. Tā kā vienlaikus tiek īstenoti gan ANM, gan kohēzijas politikas fondi, abu instrumentu pamatā esošie tiesību akti paredz, ka investīcijas jāplāno un jāīsteno tā, lai abi instrumenti viens otru papildinātu, nevis dublētu. Konkrēti, tiesību aktos ir noteikts, ka plānošanas dokumentos ir jānorāda, kā šāda papildināmība ir paredzēta[14]. Tajā pašā laikā ir aizliegta jebkāda dubulta finansēšana[15].

[14] ANM regula, 28. pants. Regula (ES) 2021/1060, ar ko paredz kopīgus noteikumus (Kopīgo noteikumu regula, "KNR"), 11. pants un 22. panta 3. punkta a) apakšpunkts.

[15] ANM regula, 62. apsvērums.

Tvērums un pieeja

06 Apskatā sniegta salīdzinoša analīze par 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondiem un ANM. Tās mērķis ir dot ieguldījumu daudzgadu finanšu shēmās laikposmā pēc 2027. gada. Mēs aplūkojām šo tematu, ņemot vērā abu instrumentu nozīmi ekonomikas atveseļošanā ES dalībvalstīs pēc Covid-19 pandēmijas, kā arī interesi par ANM īstenošanas mehānismu. Mēs esam analizējuši abu instrumentu līdzības un atšķirības, galveno uzmanību pievēršot to vispārējam satvaram, pārvaldībai un pārvaldības kārtībai, kā arī to savstarpējām saiknēm, riska faktoriem un izaicinājumiem, kas izriet no paralēlas īstenošanas turpmākajos gados.

07 ANM pamatā esošos tiesību aktus salīdzinājām ar kohēzijas politikas fondu (ERAF, KF, ESF+, izņemot *REACT-EU*, Taisnīgas pārkārtošanās fonda un Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumenta) tiesību aktiem 2021.–2027. gada periodam. Mēs analizējām arī Komisijas izdotos ar ANM saistītos norādījumus un iztaujājām Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāta (REGIO ĢD), Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāta (EMPL ĢD) un Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāta (ECFIN ĢD) darbiniekus, kā arī Ģenerālsekretariāta RECOVER darba grupu.

08 Dalībvalstu līmenī mēs iztaujājām valstu ANM koordinējošās iestādes un citas struktūras, kas iesaistītas nacionālo atveseļošanas un noturības plānu (ANP) izstrādē un īstenošanā saskaņā ar ANM un partnerības nolīgumiem 2021.–2027. gada periodam. Apskata vajadzībām mēs atlasījām Vāciju, Spāniju, Franciju, Itāliju, Rumāniju un Slovēniju, lai tvērumā iekļautu gan federāli, gan centralizēti organizētas dalībvalstis. Spānija un Itālija ir arī divas lielākās kohēzijas politikas un ANM apvienotā finansējuma saņēmējvalstis. Mūsu izlasē iekļauto dalībvalstu ANP bija pieņemti līdz 2021. gada septembra beigām, kad sākām darbu.

09 Mēs balstījāmies arī uz vairāk nekā 200 publiski pieejamiem pētījumiem un publikācijām, ko veikušas citas ES iestādes, pētniecības institūti, akadēmisko aprindu pārstāvji un domnīcas, kā arī uz daudziem saviem ziņojumiem (sk. ***I pielikumu***).

10 Šis ir apskats, nevis revīzija. Mūsu darba laikā ANM tika īstenots otro gadu, savukārt 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondu īstenošana pakāpeniski sākās 2022. gada martā.

Vispārējais satvars

Līdzīgas prioritātes, bet ANM finansējums ir ciešāk saistīts ar reformām

Līdzīgas prioritātes izklāstītas atšķirīgi

11 Gan ANM, gan kohēzijas politikas fondu mērķis ir sniegt ieguldījumu ES politisko prioritāšu īstenošanā, proti, veicināt digitālo pārveidi un zaļo pārkārtošanos[16]. Abi instrumenti atbalsta arī investīcijas DFS 2. izdevumu kategorijā "Kohēzija, noturība un vērtības". Šī pārklāšanās dod dalībvalstīm lielu rīcības brīvību, izvēloties, no kura instrumenta konkrētas investīcijas finansēt.

12 ANM un kohēzijas politikas fondu izdevumu prioritātes ir strukturētas un izklāstītas atšķirīgi. ANM sagrupē ES politikas jomas sešos pīlāros[17], savukārt 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondi atbalsta piecus politikas mērķus[18] (sīkāku informāciju par plānotajiem izdevumiem sk. ***3. attēlā*** un ***II pielikumā***, stāvoklis 2022. gada oktobrī).

3. attēls. Kohēzijas politikas mērķi un ANM pīlāri

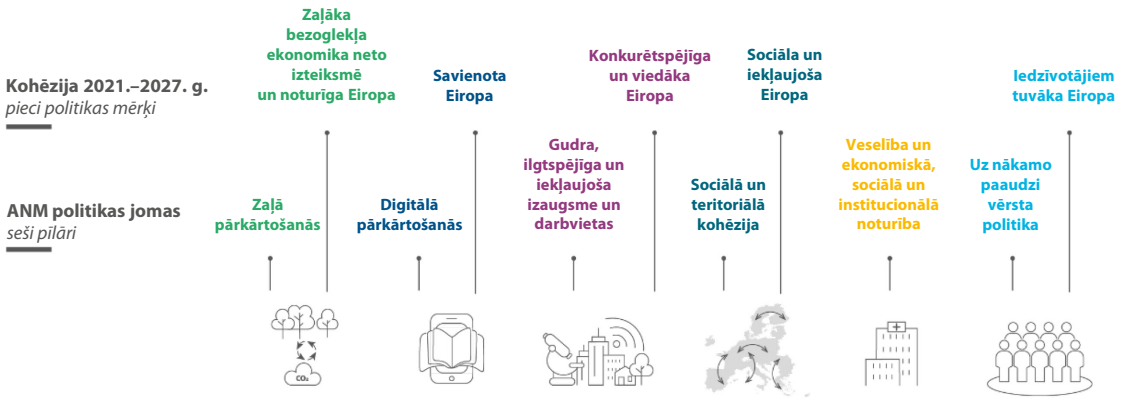

Avots: ERP, pamatojoties uz KNR un ANM regulu.

---

[16] Komisijas politikas pamatnostādnes 2019.–2024. gadam, 16.7.2019.

[17] ANM regula, 3. pants.

[18] KNR, 5. panta 1. punkts.

13 Pastāv konkrētas atšķirības tajā, kā ES finansējumu var piešķirt saskaņā ar ANM un kohēzijas politiku.

— ANM ir noteikti budžeta piešķīruma mērķrādītāji vismaz 37 % apmērā pārejai uz zaļo ekonomiku un vismaz 20 % apmērā digitālajai pārveidei[19]. Visu dalībvalstu ANP ir paredzēts pārsniegt abas robežvērtības[20].

— 2021.–2027. gada kohēzijas politikā ir paredzēta tematiskās koncentrācijas prasība. Saskaņā ar šo prasību, līdzīgi kā ANM, minimālā ERAF un KF finansējuma daļa ir jāpiešķir inovācijai (vismaz 25 %, palielinot līdz 85 % visattīstītākajiem reģioniem) un pārejai uz zaļo ekonomiku (vismaz 30 %)[21]; attiecībā uz ESF+ sociālajai iekļaušanai (vismaz 25 %), jauniešu nodarbinātībai (vismaz 12,5 %), bērnu nabadzības novēršanai (vismaz 5 %) un atbalstam vistrūcīgākajām personām (vismaz 3 %)[22]. Kohēzijas politika nefinansē valsts pārvaldes reformas; daži izņēmumi ir, piemēram, mērķtiecīgas darba tirgus iestāžu un pakalpojumu reformas ESF+ ietvaros[23]. Tomēr tā prasa izpildīt veicinošos nosacījumus, kas ir priekšnoteikums kohēzijas politikas fondu īstenošanai[24].

Abos instrumentos dalībvalstīm ir noteikta prasība ievērot nosacītību ES budžeta aizsardzībai[25] un finansēt tikai tās investīcijas, kas nenodara būtisku kaitējumu videi[26].

---

[19] ANM regula, 18. panta 4. punkta e) apakšpunkts un 18. panta 4. punkta f) apakšpunkts.

[20] Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats.

[21] ERAF/KF regula, 4. pants.

[22] ESF+ regula, 7. pants.

[23] ESF+ regula, 4. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

[24] KNR, 15. pants.

[25] Regula (ES, Euratom) 2020/2092 par vispārēju nosacītības režīmu Savienības budžeta aizsardzībai.

[26] Regula (ES) 2020/852 par regulējuma izveidi ilgtspējīgu ieguldījumu veicināšanai un ar kuru groza Regulu (ES) 2019/2088, 17. pants.

Paredzēts, ka ANM finansējums būs ciešāk saistīts ar konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos iekļautajām reformām, bet daži svarīgi elementi palika neatrisināti

14 Eiropas pusgada ietvaros Komisija analizē strukturālās reformas un investīciju vajadzības dalībvalstīs un sniedz konkrētām valstīm adresētus ieteikumus (KVAI)[27], kuros ietverti pielāgoti norādījumi makroekonomikas, budžeta un struktūrpolitikas jomā[28].

15 Gan ANM, gan kohēzijas politika paredz, ka dalībvalstīm ir jārisina problēmas un prioritātes, kas izklāstītas 2019. un 2020. gada KVAI[29]. Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem investīciju prioritātes tiek noteiktas plānošanas procesā[30], ņemot vērā KVAI. Agrāk mēs konstatējām, ka dalībvalstis bieži vien nebija pilnībā īstenojušas savus KVAI un ka saikne starp ES izdevumiem un KVAI īstenošanu laikposmā no 2011. līdz 2018. gadam bija vāja[31]. Komisija nesen analizēja, cik lielā mērā ir īstenoti 2019. un 2020. gada KVAI. Tā konstatēja, ka ir panākts zināms vai ierobežots progress attiecībā uz 85 % no KVAI un būtisks progress attiecībā uz 11 %. Tikai 1 % no KVAI bija pilnībā īstenoti. Attiecībā uz 3 % nav panākts nekāds progress[32].

16 ANM regula ES finansējumu sasaista ar valstu strukturālajām reformām tiešāk nekā kohēzijas politika. Tajā noteikts, ka dalībvalstīm savos ANP ir jārisina visas problēmas, kas apzinātas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, vai nozīmīga to daļa. Turklāt ANM ziņošanas prasības tika integrētas 2022. gada Eiropas pusgadā. Ja Komisija uzskata, ka ANP paredzētās reformas pietiekami nerisina problēmas, ar kurām dalībvalstis saskaras, tā var ierosināt papildu KVAI[33]. Kā mēs

---

[27] Regula (ES) Nr. 1175/2011, ar ko groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu.

[28] LESD, 121. un 148. pants.

[29] ANM regula, 17. panta 3. punkts. KNR, 12. panta 1. punkts.

[30] 2019. gada ziņojumi par valstīm, D pielikums.

[31] Īpašais ziņojums 16/2020 "Eiropas pusgads — konkrētām valstīm adresētie ieteikumi pievēršas svarīgiem jautājumiem, tomēr tie jāīsteno labāk", 41.–44. un 60. punkts. Atzinums 06/2020 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (COM(2020) 408), 46. punkts.

[32] Komisijas paziņojums "2022. gada Eiropas pusgads – Pavasara pakete", COM(2022) 600, 2. papildinājums, 18. lpp.

[33] Eiropas pusgads ANM laikā.

nesen ziņojām, dažas svarīgas 2019. gada KVAI strukturālās reformas mūsu pārbaudītajos ANP joprojām nebija risinātas[34].

Atšķirīga līdzekļu piešķiršanas metode un finansēšana, izmantojot obligāciju emisiju ANM vajadzībām

Kohēzijas politikas fondu un ANM piešķiršanas metodes atšķiras

17 Kohēzijas politikas fondi un ANM izmanto dažādas metodes, lai piešķirtu finansējumu dalībvalstīm. Piešķirot kohēzijas politikas līdzekļus, tiek ņemtas vērā valstu un reģionālās atšķirības, un piešķīruma pamatā ir vispāratzīta formula – Berlīnes formula[35]. Par ANM līdzekļu piešķiršanas metodi tika panākta vienošanās 2020. gada jūlijā[36]. Šajā metodē ņemtas vērā attīstības atšķirības, kas pirms pandēmijas pastāvēja valstu līmenī, bet ne reģionu līmenī. Dažu dalībvalstu IKP pandēmijas dēļ samazinājās. Tas nozīmēja, ka strukturālās atšķirības pirms pandēmijas bija lielāks faktors ANM dotāciju piešķiršanas noteikšanā nekā pandēmijas ekonomiskā ietekme, lai gan pandēmijas ietekmes mazināšana bija viens no ANM galvenajiem mērķiem (sk. ***3. izcēlumu***).

---

[34] Īpašais ziņojums 21/2022 "Komisijas novērtējums par nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem: kopumā atbilstīgs, bet īstenošanas riski saglabājas", 53. punkts.

[35] Ātrais stāvokļa apskats 2019 "Kohēzijas politikas līdzekļu piešķiršana dalībvalstīm 2021.–2027. gadā", 2019. gada marts, 4. punkts.

[36] Eiropadomes ārkārtas sanāksmes secinājumi, EUCO 10/20, 21.7.2020.

3. izcēlums

Līdzekļu piešķiršanas metodes

Galvenais kohēzijas politikas fondu piešķiršanas kritērijs ir reģionālais IKP un nacionālais kopienākums (NKI) uz vienu iedzīvotāju, t. i., relatīvā labklājība salīdzinājumā ar ES vidējo rādītāju, kas koriģēti, ņemot vērā pirktspēju[37]. Citi vērā ņemamie faktori ir bezdarba līmenis, izglītības līmenis, neto migrācija no valstīm ārpus ES un siltumnīcefekta gāzu emisijas[38]. Tiek piemērotas dažas galīgās korekcijas, lai nodrošinātu, ka pietiekami daudz līdzekļu nonāk vismazāk attīstītajos reģionos[39].

70 % no ANM dotācijas komponenta tiek piešķirti, pamatojoties uz dalībvalsts iedzīvotāju skaitu, tās 2019. gada IKP uz vienu iedzīvotāju un tās vidējo piecu gadu bezdarba līmeni 2015.–2019. gadā. Atlikušie 30 % tika provizoriski piešķirti, pamatojoties uz aplēsto IKP samazinājumu 2020. un 2021. gadā; šā uzkrājuma nolūks bija atspoguļot pandēmijas ekonomisko ietekmi[40]. ANM vajadzībām neņem vērā cenu atšķirības starp dalībvalstīm[41]. Tiek piemērota maksimālā robežvērtība, lai novērstu līdzekļu pārmērīgu koncentrēšanos dažās dalībvalstīs[42].

Šis aplēstais maksimālais piešķīrums 30 % apmērā no ANM dotācijas komponenta, kas balstās uz IKP samazinājumu[43], tika atjaunināts 2022. gada jūnijā[44], ņemot vērā faktiskās IKP izmaiņas[45].

Dalībvalstīm, kuru dotācijas summa tika pārskatīta un palielināta, ir jāierosina jaunas reformas un investīcijas, iesniedzot jaunus ANP, ja tās vēlas izmantot dotācijas, savukārt dalībvalstis, kuru galīgā maksimālā finansiālā iemaksa tika samazināta, ir mudinātas īstenot savus sākotnējos ANP, pamatojoties uz

---

37 KNR, 108. panta 2. punkts un XXVI pielikums.

38 KNR, XXVI pielikuma 1.–7. punkts.

39 KNR, XXVI pielikuma 10.–17. punkts.

40 ANM regula, I, II un III pielikums.

41 ANM regula, I pielikums.

42 ANM regula, I pielikums.

43 ANM regula, IV pielikums.

44 Komisijas paziņojums Padomei un Parlamentam "*RRF: update of the RRF maximum financial contribution*", 30.6.2022.

45 ANM regula, 11. panta 2. punkts.

alternatīviem finansējuma avotiem, tostarp valsts līdzekļiem un ANM aizdevuma pieprasījumu[46].

ANM aizdevuma maksimālā summa 6,8 % apmērā no 2019. gada NKI tiek piemērota katrā dalībvalstī[47]. Tomēr ārkārtas situācijā aizdevuma atbalsta summu var palielināt atkarībā no resursu pieejamības, t. i., citas dalībvalstis nav pilnībā izmantojušas savu aizdevuma komponentu[48]. Praksē ANM aizdevumi ir vispievilcīgākie tām dalībvalstīm, kuras aizņemas ar procentu likmi, kas ir augstāka par Komisijas procentu likmi.

18 2022. gada jūnijā ANM ietvaros piešķirtās summas tika atjauninātas. Šā atjauninājuma rezultātā 19 dalībvalstis saņēma mazāk, nekā sākotnēji bija aplēsts. Dotāciju summas Beļģijai, Nīderlandei un Ungārijai samazinājās visvairāk, attiecīgi par 24 %, 22 % un 19 %. Visvairāk palielinājās dotāciju summas Portugālei (12 %), Spānijai (11 %) un Vācijai (9 %). Spānija un Itālija bija divas lielākās ANM dotāciju komponenta saņēmējas, kuras kopā saņēma 43 % no ANM galīgā piešķīruma. Polija ir lielākā 2021.–2027. gada kohēzijas politikas finansējuma saņēmēja (20 %), tai seko Itālija (12 %) un Spānija (10 %) (sk. ***III pielikumu*** un ***4. attēlu***).

[46] Eiropas Komisija, Norādījumi par atveseļošanas un noturības plāniem *REPowerEU* kontekstā, I daļa, II.2.A iedaļa un B iedaļa, 2022/C 214/1.

[47] ANM regula, 14. panta 5. punkts.

[48] ANM regula, 14. panta 6. punkts.

4. attēls. Kohēzijas politikas finansējums un ANM dotāciju galīgais piešķīrums pa dalībvalstīm

Miljoni EUR (faktiskajās cenās)

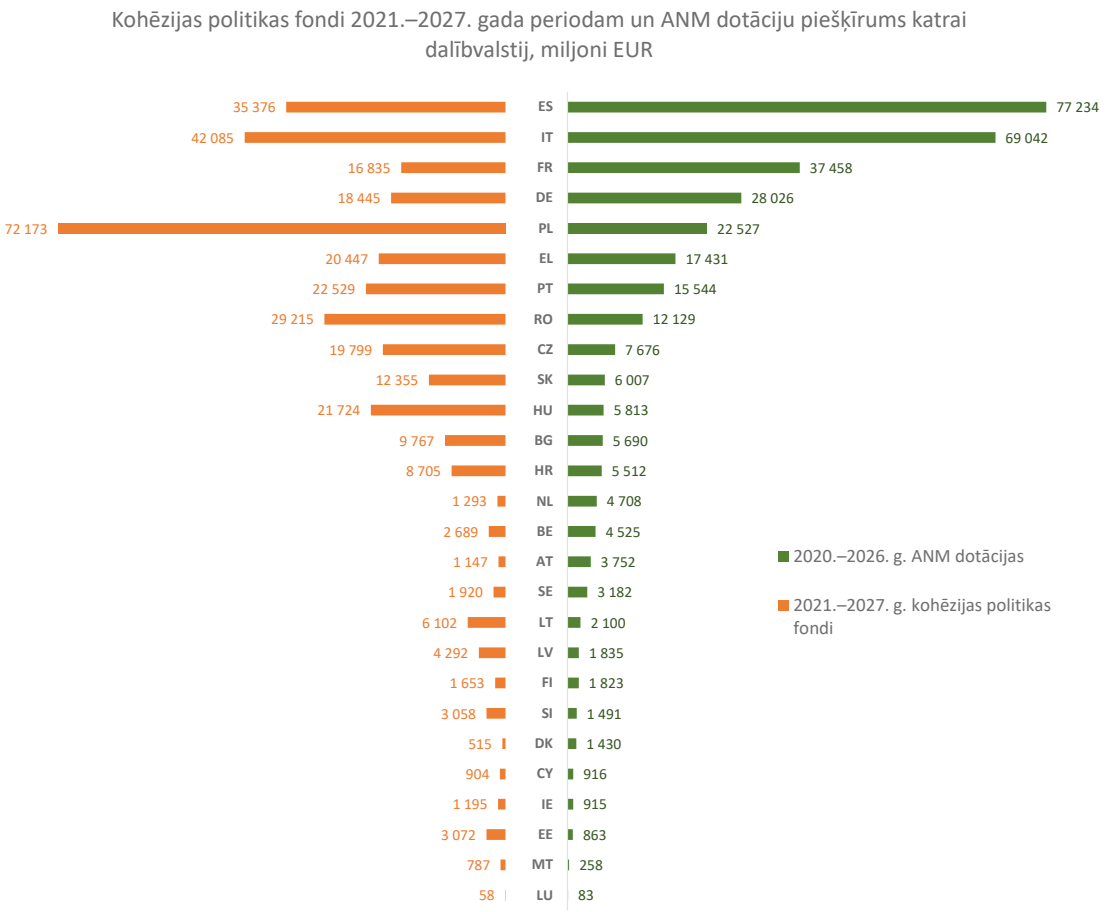

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem, ieskaitot ETS un atskaitot summas, kas pārvietotas uz EISI; dati izgūti 2022. gada jūlijā attiecībā uz ANM un publicēti 2021. gada aprīlī attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem.

19 ANM aizdevumus var pieprasīt līdz 2023. gada augustam[49]. Līdz 2022. gada oktobrim tikai septiņas dalībvalstis[50] bija pieprasījušas aizdevumus 165 miljardu EUR apmērā (43 % no kopējās pieejamās aizdevuma summas). Itālija, Grieķija un Rumānija bija vienīgās dalībvalstis, kas pieprasīja maksimālo summu.

[49] ANM regula, 14. panta 2. punkts.

[50] Grieķija, Itālija, Kipra, Polija, Portugāle, Rumānija un Slovēnija.

20 Ja ANM aizdevumu komponents tiks izmantots pilnībā, ES finansēto publisko izdevumu īpatsvars dalībvalstīs palielināsies no aptuveni 1 % līdz pat 3 % no ES IKP. ANM vēl vairāk palielinās ES finansēto publisko investīciju īpatsvaru dalībvalstīs. Komisija 2021. gadā prognozēja, ka publiskās investīcijas palielināsies no 3 % 2019. gadā līdz 3,5 % no ES IKP 2023. gadā. ANM veidos lielu daļu no šā palielinājuma[51].

ANM tiek finansēts, emitējot obligācijas

21 ES budžeta izdevumus, tostarp kohēzijas politikas fondus, galvenokārt finansē no dalībvalstu iemaksām un – mazākā mērā – no citiem īpašiem ieņēmumiem[52]. Turpretī *NGEU* un līdz ar to ANM tiek pilnībā finansēti no aizņēmumiem kapitāla tirgos[53]. Kopīga parāda emitēšana šādā mērogā Eiropas Savienībai ir būtiska novitāte (sk. ***4. izcēlumu***).

[51] Eiropas ekonomikas prognoze, 2021. gada rudens, dokuments Nr. 160, 35. lpp.

[52] Padomes Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053 par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu, 2. panta 1. punkts.

[53] Padomes Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053, 5. panta 1. punkts.

4. izcēlums

Finansēšana, emitējot obligācijas

Līdz 2026. gadam Komisija piesaistīs līdzekļus *NGEU* vajadzībām, emitējot ES obligācijas[54]. Obligāciju termiņi būs atšķirīgi. Visilgākais termiņš būs 30 gadi, bet citas obligācijas tiks emitētas uz daudz īsāku termiņu, tostarp īstermiņa "ES parādzīmes", kuru termiņš būs īsāks par vienu gadu. Visi *NGEU* parādi tiks atmaksāti līdz 2058. gadam[55]. No ES budžeta atmaksās to līdzekļu pamatsummu un attiecīgos procentus, kuri izmantoti dotāciju veidā. ANM aizdevumus un izmaksas, kas saistītas ar līdzekļu aizņemšanos, tostarp procentus, atmaksās dalībvalstis, kuras saņem aizdevumu[56]. Līdz 2022. gada oktobra beigām Komisija bija emitējusi obligācijas[57] 226 miljardu EUR apmērā un izmaksājusi 81,4 miljardus EUR dotācijās un 34,2 miljardus EUR aizdevumos.

Pašlaik mēs veicam revīziju par to, kā Komisija pārvalda *NGEU* parādu. Ziņojumu plānojam publicēt 2023. gadā.

ANM attiecināmības periods ir īsāks un nepārsniedz instrumenta beigu termiņu

22 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondu attiecināmības periods ir deviņi gadi[58]. 2014.–2020. gada perioda attiecināmības periods ir desmit gadi[59]. ANM attiecināmības periods ir īsāks – sešarpus gadi. Šajā periodā ir jāsasniedz saskaņotie atskaites punkti un mērķrādītāji, un saistītos maksājumus var veikt līdz 2026. gada beigām[60]. Kohēzijas politikas attiecināmības periods ir ne tikai ilgāks, bet tas turpinās arī pēc plānošanas perioda beigām, savukārt ANM gadījumā tā nav.

---

[54] Komisijas Īstenošanas lēmums, ar kuru nosaka pasākumus, kas vajadzīgi, lai pārvaldītu aizņēmumu operācijas saskaņā ar Padomes Lēmumu (ES, Euratom) 2020/2053 un aizdevumu operācijas saistībā ar kredītiem, kas piešķirti saskaņā ar ANM regulas 15. pantu, 4. un 7. pants (C(2021) 2502 final).

[55] Padomes Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053, 6. pants.

[56] Padomes Lēmums (ES, Euratom) 2020/2053, 5. panta 2. punkts. ANM regula, 15. panta 3. punkts. Finanšu regula, 220. panta 5. punkta e) apakšpunkts.

[57] *The EU as a borrower – investor relations*.

[58] KNR, 63. panta 2. punkts.

[59] 65. panta 2. punkts Regulā (ES) Nr. 1303/2013, ar ko paredz kopīgus noteikumus ("KNR 2014.–2020. gadam").

[60] ANM regula, 17. panta 2. punkts, 18. panta 4. punkta i) apakšpunkts un 24. panta 1. punkts.

Tomēr, tāpat kā attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem, dalībvalstīm nav pienākuma izlietot visu pieejamo ANM finansējumu līdz perioda beigām (sk. ***5. attēlu***).

5. attēls. Kohēzijas politikas fondu un ANM attiecināmības periodi

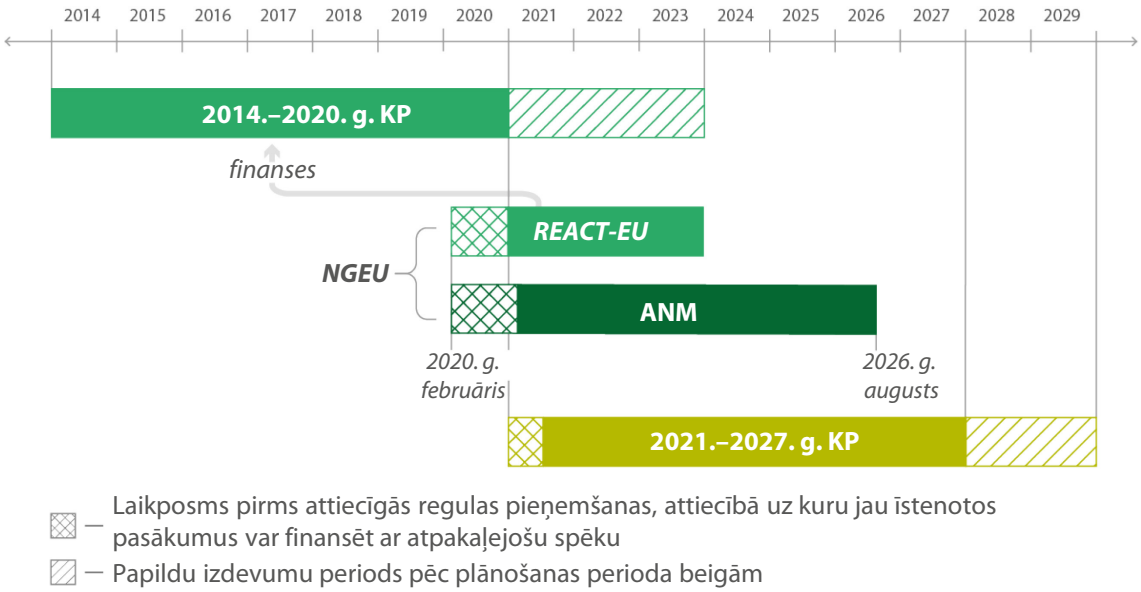

Avots: ERP, pamatojoties uz 2014.–2020. gada un 2021.–2027. gada KNR, ANM un *REACT-EU* regulām.

23 Kohēzijas politikas ietvaros izdevumus var deklarēt atmaksāšanai pēc plānošanas perioda beigām. Tādējādi periodi pārklājas: vienas programmas attiecināmības periods turpinās nākamā plānošanas perioda sākumā un var atturēt no nākamā perioda savlaicīgas uzsākšanas.

24 Turklāt, kā mēs jau esam norādījuši iepriekš, tik ilgs termiņš apgrūtina investīciju vajadzību noteikšanu sarunās par partnerības nolīgumiem un programmām[61]. Lai to risinātu, plānošanas perioda gaitā kohēzijas politikas programmas iespējams grozīt, ja tam ir pamatojums[62]. Pēc 2026. gada beigām Komisija ANM izmaksas neveiks.

[61] Īpašais ziņojums 36/2016 "Novērtējums par 2007.–2013. gada kohēzijas un lauku attīstības programmu slēgšanas kārtību", 58.–64. un 128.–130. punkts.

[62] Īpašais ziņojums 24/2021 "Uz sniegumu balstīta finansēšana kohēzijas politikā: vērtīgas ieceres, bet 2014.–2020. gada periodā šķēršļi saglabājās", 82. punkts.

Pārvaldība un vadība

ANM un kohēzijas politikas fondus pārvalda kā daļu no ES budžeta, bet ANM izmaksām ir nepieciešama Padomes iesaistīšanās

Gan kohēzijas politikas fondi, gan ANM dotācijas ir daļa no ES budžeta, taču ne ANM aizdevumi

25 Kohēzijas politikas fondi ir daļa no ES gada budžeta un pārskatiem[63]. Lai gan *NGEU* budžets tika pieņemts ārpus DFS, ANM dotācijas ir daļa no ES gada budžeta un konsolidētajiem pārskatiem[64]. ANM aizdevumi neietilpst ES budžetā, bet tos iekļauj konsolidētajos pārskatos[65]. Tomēr pārredzamības nolūkā Komisija budžeta projektā sniedz arī informāciju par aizdevuma komponentu[66].

Pirms ANM līdzekļu izmaksāšanas Komisijai ir jāapspriežas ar Padomi

26 Komisija, konkrēti REGIO ĢD un EMPL ĢD, kopā ar dalībvalstīm ir atbildīga par kohēzijas politikas fondu pārvaldību[67]. ANM gadījumā situācija ir atšķirīga. Ģenerālsekretariāta Atveseļošanas un noturības darba grupa (RECOVER) un ECFIN ĢD tieši pārvalda ANM[68]. Komisija iekšēji koordinē savu dažādo dienestu darbu, lai nodrošinātu abu instrumentu saskaņotību.

---

63 Regula (ES, Euratom) 2018/1046 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam (“Finanšu regula”), 10. pants.

64 Finanšu regula, 21. panta 6. punkts, 83. panta 1. punkta i) apakšpunkts un 244. panta 1. punkta a) apakšpunkts.

65 Komisijas paziņojums “Eiropas Savienības 2021. finanšu gada konsolidētie gada pārskati”, COM(2022) 323 final, 2.4.1.1. skaidrojums, 65. lpp.

66 Komisija, *Statement of Estimates for the financial year 2022*, 17. lpp.

67 KNR, 7. pants.

68 ANM regula, 8. pants.

27 Tikai Komisija ir atbildīga un pārskatatbildīga par kohēzijas politikas programmu izmaksu apstiprināšanu. Arī šajā aspektā attiecībā uz ANM ir atšķirīga kārtība. Pirms lēmuma pieņemšanas par jebkādu ANM maksājumu apstiprināšanu Komisijai ir jāiesniedz sākotnējs novērtējums un jāņem vērā Padomes Ekonomikas un finanšu komitejas atzinums. Dalībvalstu pārstāvju komitejai ir jāizskata Komisijas lēmums, un tā var to atcelt ar kvalificētu balsu vairākumu[69].

Parlamenta budžeta izpildes apstiprināšana neattiecas uz ANM aizdevumiem

28 Ir skaidri nodalīti pienākumi attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem starp Parlamentu un Padomi (kā budžeta lēmējinstitūciju un budžeta izpildes apstiprinātājiestādi) un Komisiju (kas atbild par budžeta izpildi). ES gada budžetu apstiprina Parlaments ar Padomes piekrišanu[70]. Komisija sagatavo gada pārskatus, kuru apstiprināšana (jeb "budžeta izpildes apstiprināšana") tai jāsaņem no Parlamenta. Pamatojoties uz Padomes ieteikumu, Parlaments var apstiprināt budžeta izpildi[71]. Parlamenta pilnvaras sniegt Komisijai apstiprinājumu par budžeta izpildi attiecas arī uz ANM[72]. Tomēr šī budžeta izpildes apstiprināšana neaptver ANM aizdevumu komponentu.

---

[69] ANM regula, 24. panta 4. punkts un 24. panta 5. punkts.

[70] LESD, 314. pants.

[71] LESD, 319. pants. Finanšu regula, 261. panta 1. punkts.

[72] Iestāžu nolīgums starp Eiropas Parlamentu, Padomi un Komisiju par budžeta disciplīnu, sadarbību budžeta jautājumos un pareizu finanšu pārvaldību, kā arī par jauniem pašu resursiem, tostarp par ceļvedi jaunu pašu resursu ieviešanai, I pielikums, 39. punkts.

Kohēzijas politikas fondi un ANM tiek īstenoti dažādos pārvaldības veidos, tāpēc ir vajadzīgi papildu administratīvie pūliņi

Kohēzijas politiku īsteno saskaņā ar vienotu ES satvaru, savukārt ANM īsteno, izmantojot valstu sistēmas

29 Pastāv acīmredzamas atšķirības attiecībā uz instrumentu īstenošanu uz vietas. Piemēram, valsts un reģionālo pārvaldes iestāžu pienākumi ir atšķirīgi. Kohēzijas politikas fondus īsteno visas dalībvalstis un reģioni, pamatojoties uz Kopīgo noteikumu regulā (KNR) noteikto satvaru. ANM tiek īstenots, izmantojot valstu sistēmas, kuras objektīvi ir specifiskas katrai dalībvalstij (sk. ***5. izcēlumu***).

5. izcēlums

Pārvaldes iestāžu pienākumi dalībvalstīs

Kohēzijas politikas fondus īsteno dalītā pārvaldībā, izmantojot gan valsts, gan reģionālās programmas. Simtiem valsts un reģionālo iestāžu dalībvalstīs ir iesaistītas plānošanā, īstenošanā, uzraudzībā un revīzijā. ES fondu atbalsta saņēmējs var būt publiska vai privāta struktūra, subjekts, kuram var arī nebūt juridiskas personas statusa, vai fiziska persona, kas ir atbildīga par darbību sākšanu vai to sākšanu un īstenošanu[73].

ANM tiek īstenots tiešā pārvaldībā, un dalībvalstis ir līdzekļu saņēmējas[74]. Tajā pašā laikā tās ir atbildīgas par to, lai tiktu nodrošināta atbilstība pareizas finanšu pārvaldības pamatprincipiem. Dalībvalsts līmenī vadošajai iestādei ("ANM koordinators") ir vispārēja atbildība, un tā darbojas kā Komisijas vienotais kontaktpunkts[75]. Ministrijām vai reģioniem var uzticēt īstenot projektus un ziņot šim koordinatoram par virzību.

---

[73] KNR, 2. panta 9. punkts.

[74] ANM regula, 22. panta 1. punkts.

[75] Komisijas norādījumi dalībvalstīm par atveseļošanas un noturības plāniem, SWD(2021) 12 final, 1./2. daļa, 46. lpp.

Lai abas sistēmas īstenotu paralēli, ir vajadzīgi papildu administratīvie centieni valsts līmenī

30 ANM īstenošana paralēli kohēzijas politikas fondiem var saasināt administratīvās spējas problēmas. Pusē mūsu izlasē iekļauto dalībvalstu vienas un tās pašas struktūras ir atbildīgas gan par kohēzijas politikas fondu, gan ANM izstrādi un īstenošanu[76]. Šajos gadījumos ANM balstās uz spējām, ko valsts iestādes izveidojušas kohēzijas politikas fondu īstenošanai. Šādi pasākumi arī palīdz mazināt dubulta finansējuma risku.

31 Divas no mūsu izlasē iekļautajām dalībvalstīm (Itālija un Rumānija) savos ANP iekļāva īpašus pasākumus administratīvo spēju problēmu risināšanai. Turklāt dažas mūsu izlasē iekļautās dalībvalstis (Itālija, Rumānija un Francija) mums ir norādījušas, ka tās plāno nodarbināt papildu darbiniekus ANM īstenošanai (sk. ***6. izcēlumu***).

6. izcēlums

Administratīvo spēju pasākumi Itālijā

Itālija, kas ir viena no lielākajām ANM, *REACT-EU* un kohēzijas politikas līdzekļu saņēmējām, paredz vairākas darbības, lai palielinātu savas administratīvās spējas:

— jauna tehniskā un operatīvā atbalsta dienesta izveide, lai nodrošinātu daudzdisciplīnu ekspertu kopumu no dažādām publiskām struktūrām, no kura ANM iesaistītās centrālās, reģionālās un vietējās pārvaldes iestādes var meklēt specializētas zināšanas;

— tādu pasākumu ieviešana valsts tiesību aktos, kuri vienkāršo un paātrina publisko līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu un šo līgumu izpildi;

— 2800 ierēdņu pieņemšana darbā struktūrās, kas iesaistītas ES līdzekļu apgūšanā.

[76] Spānija, Rumānija un Slovēnija no mūsu izlasē iekļautajām dalībvalstīm.

32 Tehniskā palīdzība ir paredzēta abos instrumentos, bet dažādos veidos. Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem dalībvalstis var izmantot tehnisko palīdzību sagatavošanas, apmācības, pārvaldības, uzraudzības, novērtēšanas, pamanāmības un komunikācijas nolūkos[77]. Maksimālā iespējamā tehniskās palīdzības summa laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam ir aptuveni 14 miljardi EUR. Turklāt attiecībā uz abiem instrumentiem dalībvalstis var izmantot tehniskā atbalsta instrumentu (*TSI*)[78], kura kopējais budžets ir 864 miljoni EUR. *TSI* atbalsta valsts pārvaldi reformu izstrādē, attīstīšanā un īstenošanā un investīciju sagatavošanā.

[77] KNR, 36. pants.

[78] Regula (ES) Nr. 2021/240, ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu.

Izdevumu plānošana

ANM plānošana ir centralizētāka

ANM pamatā ir katras dalībvalsts vienotais programmdokuments, un ES līmenī ir vajadzīgs Padomes apstiprinājums

33 ANM plānošana balstās uz vienotu dokumentu katrai dalībvalstij. Šajā dokumentā – ANP – ir sīki izklāstītas investīcijas un reformas, ko atbalsta ar ANM dotācijām un attiecīgā gadījumā aizdevumiem. To novērtē Komisija, kas iesniedz priekšlikumu Padomes īstenošanas lēmumam (*CID*), ar ko nosaka saistošu pasākumu kopumu, saistītos atskaites punktus un sasniedzamos mērķrādītājus, kā arī maksājumu skaitu un summu. Kad *CID* ir pieņemts, to papildina ar darbības kārtību, kas attiecas uz tehniskās īstenošanas jautājumiem[79], finansēšanas nolīgumiem, uz kuriem balstās budžeta saistības[80], un aizdevuma līgumiem[81], ja tādi ir.

34 Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem katra dalībvalsts paraksta partnerības nolīgumu ar Komisiju, kurā izklāstīta finansējuma stratēģiskā ievirze un tā izmantošanas kārtība[82]. Nolīgumā ir sīka informācija par valsts vai reģionālajām programmām, kuru mērķis ir risināt galvenās problēmas, ar kurām saskaras valsts vai reģions[83]. Komisija pieņem īstenošanas aktus, lai apstiprinātu gan partnerības nolīgumu, gan programmas[84].

---

[79] ANM regula, 18. panta 1. punkts un 20. panta 6. punkts.

[80] ANM regula, 23. pants. Finanšu regula, 7. panta 3. punkts.

[81] ANM regula, 15. pants.

[82] KNR, 10. panta 1. punkts.

[83] KNR, 22. panta 3. punkts.

[84] KNR, 12. panta 4. punkts un 23. panta 4. punkts.

35 Izdevumu plānošanas novērtēšanas un apstiprināšanas process ir īsi atspoguļots ***6. attēlā***.

6. attēls. Izdevumu plānošanas process

PROCESS	KOHĒZIJAS POLITIKA	ANM
IZSTRĀDE *Dalībvalstis **izstrādā plānošanas dokumentus***	Vairāki valstu un reģionālie kontaktpunkti dalībvalstīs; atbildīgie ģenerāldirektorāti: REGIO ĢD un EMPL ĢD	Viena struktūra dalībvalstīs, kas darbojas kā valsts koordinators un Komisijas kontaktpunkts. Atbildīgās struktūras Komisijā: RECOVER un ECFIN ĢD
IESNIEGŠANA *Savus plānošanas dokumentus dalībvalstis **iesniedz Komisijai***	Viens partnerības nolīgums valsts līmenī un viena vai vairākas programmas (valsts vai reģionāla/-as)	Viens galvenais plānošanas dokuments – ANP
NOVĒRTĒJUMS *Komisija novērtē plānošanas dokumentus un **apspriež tos** ar katru dalībvalsti*	Trīs mēneši apsvērumu iesniegšanai (attiecībā uz partnerības nolīgumu un programmām)	Divi mēneši, lai pabeigtu novērtēšanas procesu, bet iespējams pagarināt. Padomei viens mēnesis apstiprināšanai
PIEŅEMŠANA *Plānošanas dokumenti ir **pieņemti***	Komisija pieņem partnerības nolīgumu četru mēnešu laikā un programmu – piecu mēnešu laikā pēc oficiālas iesniegšanas, izmantojot īstenošanas aktus	Apstiprināšana Komisijā un pieņemšana Padomē ar Padomes īstenošanas lēmumu

Avots: ERP, pamatojoties uz KNR un ANM regulu.

36 Izmaiņas kohēzijas politikas programmās ir jānovērtē un jāapstiprina tikai Komisijai[85]. Izmaiņām ANP ir vajadzīgs Komisijas novērtējums un arī Padomes apstiprinājums[86]. Tas dod aizsardzību, lai nodrošinātu, ka dalībvalstis paredz pildīt savas saistības, kas noteiktas ANP. Mēs jau iepriekš atzīmējām, ka grozījumi kohēzijas politikas programmās, tostarp budžeta pārdale KNR noteiktajās robežās, bieži notiek īstenošanas laikā[87].

---

[85] KNR, 13. panta 4. punkts un 24. panta 4. punkts.

[86] ANM regula, 21. panta 2. punkts.

[87] Īpašais ziņojums 24/2021, 53.–57. un 120. punkts.

Kohēzijas politikas partnerības princips nav ANM priekšnoteikums

37 Kohēzijas politikas fondu gadījumā dalībvalstīm ir jāpiemēro partnerības princips saskaņā ar Eiropas rīcības kodeksu attiecībā uz partnerību[88]. Publiskās iestādes reģionālā, vietējā un pilsētu līmenī, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un ekonomiskie un sociālie partneri var dot ieguldījumu partnerības nolīgumu izstrādē, kā arī katras programmas sagatavošanā, īstenošanā un novērtēšanā[89]. Tā mērķis ir nodrošināt, ka līdzekļi tiek izlietoti izvirzītajām vajadzībām un izaicinājumiem.

38 ANM gadījumā izmantotā procedūra ir atšķirīga. Izstrādājot ANP, valsts iestādēm ir jāapspriežas tikai ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, sociālajiem partneriem, pilsonisko sabiedrību un jaunatnes organizācijām, ciktāl to prasa valsts tiesību akti. Apspriešanās procedūra ir īsumā aprakstīta pašos ANP[90].

Dažādas pieejas plānošanas dokumentu novērtēšanai

Komisijas novērtējums par ANP projektiem ir balstīts uz iepriekš noteiktiem kritērijiem

39 Attiecībā uz kohēzijas politiku Komisija novērtē, vai partnerības nolīgumi un programmas atbilst KNR un attiecīgajiem konkrētu fondu noteikumiem[91]. Tā vietā attiecībā uz ANM Komisija veic *ex ante* novērtējumu, kurā tā piemēro 11 plašus un vispārīgus kvalitatīvus kritērijus, piemēram, vai ANP ir visaptveroša un pienācīgi līdzsvarota reakcija uz ekonomisko un sociālo situāciju un vai kopējās aplēstās izmaksas atbilst izmaksu efektivitātes principam un ir samērīgas ar paredzamo valsts ekonomisko un sociālo ietekmi[92].

40 Iepriekš atzīmējām, ka Komisijai ir zināma elastība šo kritēriju interpretēšanā un vērtēšanā un ka šādas darbības noteikti ietver kvalitatīvus spriedumus[93]. Nesen

---

88 Komisijas Deleģētā regula (ES) Nr. 240/2014 par Eiropas rīcības kodeksu attiecībā uz partnerību saistībā ar Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem.

89 KNR, 8. pants.

90 ANM regula, 18. panta 4. punkta q) apakšpunkts.

91 KNR, 12. panta 1. punkts un 23. panta 1. punkts.

92 ANM regula, 19. panta 3. punkta a) apakšpunkts un 19. panta 3. punkta i) apakšpunkts.

93 Atzinums 06/2020, 44. punkts.

publicētā ziņojumā mēs apskatījām Komisijas veiktu ANP novērtējumu attiecībā uz dalībvalstu izlasi. Konstatējām, ka, ņemot vērā procesa sarežģītību un laika ierobežojumus, novērtējums kopumā bija atbilstīgs. Tomēr mēs konstatējām vairākas nepilnības, riskus un jomas, kurām turpmāk jāpievērš uzmanība; piemēri: maksājumu profili, kas ir sarunu rezultāts, neskaidri atskaites punkti un mērķrādītāji, kā arī uzraudzības un kontroles sistēmas, kas novērtēšanas laikā vēl nebija pilnībā ieviestas[94].

41 Atšķiras arī pārredzamības prasības. Komisijas novērtējumi par pieņemtajiem ANP ir publiski pieejami[95], savukārt kohēzijas politikas partnerības nolīgumu un programmu novērtējumi ir pieejami tikai attiecīgajām valsts un reģionālajām iestādēm.

Komisijas novērtējuma tvērums abiem instrumentiem atšķiras

42 Komisijas labāka regulējuma pamatnostādnēs[96] ir noteikti pieci kritēriji: efektivitāte, lietderība, atbilstība, saskaņotība un ES pievienotā vērtība. Četrus no tiem izmanto, lai novērtētu gan ANP saskaņā ar ANM, gan partnerības nolīgumus un programmas kohēzijas politikas ietvaros. Vienlaikus Komisijas novērtējuma tvērums katram instrumentam ir atšķirīgs (sk. ***7. attēlu***).

[94] Īpašais ziņojums 21/2022, 112. un 113. punkts.

[95] Komisija sagatavoja ANP novērtējuma kopsavilkumu, kas pieejams šajā saitē.

[96] Komisijas dienestu darba dokuments “Labāka regulējuma pamatnostādnes”, SWD(2021) 305, 23. un 26. lpp.

7. attēls. Novērtējuma tvērums

KRITĒRIJI	KOHĒZIJAS POLITIKA	ANM
EFEKTIVITĀTE *KNR, 11. panta 1. punkta b) apakšpunkts* *ANM regula, 19. panta 3. punkta g) apakšpunkts un 2.7. kritērijs ANM regulas V pielikumā*	Partnerības nolīgumā ir aprakstīti no katra fonda gaidāmie galvenie rezultāti un paredzamais ieguldījums atlasīto politikas mērķu sasniegšanā	Paredzēts, ka ANP būs ilgstoša ietekme uz strukturālām pārmaiņām pārvaldē vai politikā
LIETDERĪBA *KNR, 11. panta 1. punkta c) apakšpunkts un 22. panta 3. punkta g) apakšpunkts* *ANM regula, 19. panta 3. punkta i) apakšpunkts un 2.9. kritērijs V pielikumā*	Ierosinātajā provizoriskajā finanšu piešķīrumā ir ievēroti tematiskās koncentrācijas noteikumi un sniegti dati par katru politikas mērķi valsts un reģionālā līmenī	Aplēstās kopējās izmaksas ir pamatotas un ticamas. Atbalstu nepārbauda reģionālā līmenī
ATBILSTĪBA *KNR, 22. panta 3. punkta a) apakšpunkts* *ANM regula, 19. panta 3. punkta c) apakšpunkts un 2.3. kritērijs V pielikumā*	Galvenās risināmās problēmas izriet no ekonomiskajām, sociālajām un teritoriālajām atšķirībām	ANP veicina dalībvalsts ekonomisko, sociālo un institucionālo noturību, samazinot ekonomisko neaizsargātību pret satricinājumiem un palielinot ekonomisko un sociālo struktūru un iestāžu spēju pielāgoties un izturēt satricinājumus
SASKAŅOTĪBA *KNR, 5. panta 3. punkts un 11. panta 1. punkta b) apakšpunkts* *ANM regula, 19. panta 3. punkta k) apakšpunkts un 2.11. kritērijs V pielikumā*	Fondu un valsts un reģionālo programmu koordinācija un saskaņotība, papildināmība un sinerģija ar citiem ES instrumentiem (tostarp ANM) katram atlasītajam politikas mērķim	ANP iekļauto pasākumu iekšējā saskaņotība, t. i., ierosinātie pasākumi pastiprina un papildina cits citu

Avots: ERP, pamatojoties uz KNR un ANM regulu.

43 Dalībvalstīm ir jāiesniedz Komisijai izmaksu aplēses par pasākumiem, kas iekļauti to atveseļošanas un noturības plānos. ANP novērtējumā Komisija pārbauda šo aplēšu pamatotību un ticamību un izskata, vai ierosinātais atbalsts papildinās citu ES finansējumu[97]. Tā arī pārbauda, vai atbalsts aizstās regulāros valsts izdevumus[98]. Lai iegūtu plašākas aplēses par investīciju līmeni, dalībvalstīm katru gadu no 2017. līdz 2019. gadam bija jāsniedz valsts publisko izdevumu vidējais līmenis attiecībā uz investīcijām, kas ir līdzīgas ANP minētajām investīcijām[99].

44 Kohēzijas politikā ES pievienotā vērtība tika novērtēta saskaņā ar papildināmības koncepciju: tā ir prasība, ka kohēzijas politikas fondi nedrīkst aizstāt regulāros valsts izdevumus[100]. Tomēr kopš 2007. gada prasība dalībvalstīm to pierādīt ir pakāpeniski atcelta. 2021.–2027. gada periodā Komisija, novērtējot partnerības nolīgumus un programmas, vairs nepārbaudīs papildināmību (sk. ***7. izcēlumu***).

---

[97] ANM regula, 9. pants, 19. panta 3. punkta i) apakšpunkts un 2.9. kritērijs V pielikumā.

[98] ANM regula, 5. panta 1. punkts.

[99] SWD(2021) 12, 1./2. daļa, 55. lpp.

[100] 2014.–2020. gada KNR, 95. panta 2. punkts.

7. izcēlums

Papildināmības prasība kohēzijas politikai

Laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam dalībvalstīm ar reģioniem, uz kuriem attiecas konverģences mērķis, t. i., tām, kuru IKP uz vienu iedzīvotāju bija mazāks nekā 75 % no ES vidējā rādītāja, bija jāuztur tāds pats publisko vai līdzvērtīgu strukturālo izdevumu līmenis visā periodā katrā attiecīgajā reģionā[101].

2014.–2020. gada periodā papildināmības prasība tika uzskatīta par izpildītu, ja vien dalībvalstis visā periodā valsts līmenī saglabāja tādu pašu publisko strukturālo izdevumu līmeni. Nav atsauces uz reģionālo izdevumu līmeni. Šo prasību pārbaudīja tikai attiecībā uz tām dalībvalstīm, kuru mazāk attīstītie reģioni saskaņā ar konkrētiem nosacījumiem aptvēra vismaz 15 % no to kopējā iedzīvotāju skaita[102].

Attiecībā uz 2021.–2027. gada periodu, īstenojot vienkāršošanas pasākumu, Komisija vairs nepieprasa dalībvalstīm pierādīt programmu papildināmību[103].

Kohēzijas politikas fondu un ANM paralēlā plānošana dalībvalstīm radīja īpašas problēmas

Divas trešdaļas ANP tika pieņemti sešu mēnešu laikā, savukārt kohēzijas politikas programmu sagatavošana un sarunas par tām aizkavējās vēl vairāk nekā iepriekšējos periodos

45 Iepriekšējos DFS periodos Komisijas sarunas par partnerības nolīgumiem un programmām aizkavējās un nekad netika pabeigtas līdz DFS pirmā gada beigām. Šie kavējumi bija saistīti ar DFS paketes novēlotu pieņemšanu, kas savukārt aizkavēja

[101] Padomes Regula (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999, 15. panta 2. punkts.

[102] 2014.–2020. gada KNR, 95. panta 4. punkts.

[103] Vienkāršošanas rokasgrāmata, 16. pasākums, 3. lpp.

kohēzijas politikas paketes pieņemšanu, bet tas ir priekšnoteikums plānošanai dalībvalstu līmenī[104].

46 2021.–2027. gada periodā kavējumi bija vēl ilgāki: kā esam ziņojuši iepriekš, KNR un konkrētu fondu regulas tika pieņemtas 2021. gada vidū – sešus mēnešus pēc DFS perioda sākuma[105]. Vadošās iestādes bija iesaistītas arī *REACT-EU* plānošanā un citu ārkārtas pasākumu īstenošanā, piemēram, ANM, Investīciju iniciatīvas reaģēšanai uz koronavīrusu (*CRII* un *CRII+*)[106] un kohēzijas rīcību bēgļu atbalstam Eiropā (*CARE* un *CARE+*)[107] īstenošanā. Tas nozīmē, ka iestāžu administratīvās spējas bija vēl vairāk noslogotas. Līdz ar to gandrīz visās dalībvalstīs partnerības nolīgumu un programmu sagatavošana un sarunas par tām ar Komisiju 2021. gadā ievērojami palēninājās. Viens no šīs kavēšanās rezultātiem ir tāds, ka dalībvalstīm īsākā laikposmā būs jāizmanto tām piešķirtie kohēzijas politikas līdzekļi saistībā ar 2021.–2027. gada DFS. Mēs jau iepriekš atzīmējām, ka līdzekļu apguves modeļi dalībvalstīs atšķiras[108] un ka 2014.–2020. gada kohēzijas politikas fondu apguvē ir kavējumi[109].

47 ANM plānošana un pieņemšana noritēja ātrāk. Sešos mēnešos no 2021. gada februāra (kad tika pieņemta ANM regula) līdz jūlijam tika pieņemti 18 ANP[110]. Bija

---

[104] Īpašais ziņojums 17/2018 "Komisijas un dalībvalstu darbības 2007.–2013. gada plānošanas perioda programmu pēdējos gados palielināja līdzekļu apguvi, bet nepietiekami koncentrējās uz rezultātiem", 14.–18. un 83. punkts.

[105] 2021. gada pārskats, 2.6. punkts. 2020. gada pārskats, 2.24. un 2.25. punkts. Īpašais ziņojums 14/2021 "*Interreg* sadarbība: Eiropas Savienības pārrobežu reģionu potenciāls vēl nav pilnībā atraisīts", 92. punkts. Īpašais ziņojums 24/2021, 83. un 124. punkts.

[106] Regula (ES) 2020/460, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013 un (ES) Nr. 508/2014 attiecībā uz īpašiem pasākumiem, kas nepieciešami, lai piesaistītu investīcijas dalībvalstu veselības aprūpes sistēmās un citos to ekonomikas sektoros, reaģējot uz Covid-19 uzliesmojumu. Regula (ES) 2020/558, ar ko Regulas (ES) Nr. 1301/2013 un (ES) Nr. 1303/2013 groza attiecībā uz īpašiem pasākumiem, lai nodrošinātu ārkārtas elastību Eiropas strukturālo un investīciju fondu izmantošanā, reaģējot uz Covid-19 uzliesmojumu.

[107] Regula (ES) 2022/562, ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013 un (ES) Nr. 223/2014 attiecībā uz kohēzijas rīcību bēgļu atbalstam Eiropā. Regula (ES) 2022/613, ar ko groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013 un (ES) Nr. 223/2014 attiecībā uz lielāku priekšfinansējumu no *REACT-EU* resursiem un vienības izmaksu noteikšanu.

[108] 2021. gada pārskats, 2.6. punkts. Īpašais ziņojums 17/2018, 27. un 28. punkts.

[109] 2021. gada pārskats, 2.26. punkts.

[110] Beļģija, Čehija, Dānija, Vācija, Īrija, Grieķija, Spānija, Francija, Horvātija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Austrija, Portugāle, Slovēnija un Slovākija.

paredzēts ātri pabeigt sarunas, jo ANM mērķis bija reaģēt uz akūtu un nenovēršamu krīzi. Turklāt ANM plānošanas dokumentu mazāks skaits salīdzinājumā ar gandrīz 400 partnerības nolīgumiem un valsts un reģionālajām programmām palīdzēja Komisijai savlaicīgi pabeigt novērtējumu (sk. ***8. izcēlumu***).

8. izcēlums

Pieņemšanas un īstenošanas statuss

Līdz 2022. gada oktobrim:

— Padome bija pieņēmusi 26 ANP, kas ir par astoņiem vairāk nekā līdz 2021. gada jūlijam. Atlikušo Ungārijas plānu Komisija joprojām izvērtēja;

— Komisija un dalībvalstis bija parakstījušas 17 darbības kārtības;

— 12 maksājuma pieteikumi jau bija apstiprināti un apmaksāti, un Komisija paredzēja, ka 2022. gadā tiks izmaksāti aptuveni 32 % no dotāciju summām[111];

— turpmākajos mēnešos dažus ANP dalībvalstis grozīs un atkārtoti iesniegs apstiprināšanai Komisijā un pieņemšanai Padomē, ņemot vērā 2022. gada jūnija koriģēto maksimālo dotācijas piešķīrumu (sk. ***3. izcēlumu***).

Salīdzinājumam – attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem:

— Komisija 2021.–2027. gada periodam bija apstiprinājusi 23 no 27 partnerības nolīgumiem un 185 no šā apskata tvērumā ietilpstošās 371 programmas;

— par 2021.–2027. gada periodu vēl nav iesniegts neviens starpposma maksājuma pieprasījums. 2022. gadā priekšfinansējuma maksājumi veidoja lielāko daļu no summas, ko paredzēts izmaksāt;

— Komisija ir veikusi maksājumus 72 % apmērā no līdzekļiem 2014.–2020. gada periodam. Nīderlande, Dānija un Horvātija bija apguvušas mazāk nekā 58 % no saviem piešķīrumiem (tostarp *REACT-EU*), un Beļģija, Vācija, Itālija, Malta, Slovākija un Spānija bija apguvušas mazāk nekā 65 %.

[111] Dati Komisijas dokumentā, *Statement of Estimates for the financial year 2022*, 34. lpp.

Abu instrumentu vienlaicīgas īstenošanas koordinēšana un dubultas finansēšanas riska novēršana ir daļa no plānošanas procesa

48 Dalībvalstīm savos ANP bija jāapraksta, kā tās koordinētu instrumentu paralēlu īstenošanu, ņemot vērā iesaistītās summas, izstrādātu projektu pieejamību un laika grafiku un līmeni, kurā institucionālais un tiesiskais regulējums nosaka atbildību par reformas vai investīciju īstenošanu[112]. Tā ir arī prasība attiecībā uz partnerattiecību nolīgumiem un programmām kohēzijas politikas ietvaros.

49 Papildināmību un sinerģiju panāk, vai nu finansējot dažādas darbības, kas balstās viena uz otru, vai izmantojot abus instrumentus, lai finansētu vienas un tās pašas darbības dažādus elementus. Vairākumā gadījumu ANP sniegtie apraksti bija vispārīgi un īsi, daļēji tāpēc, ka vēl nebija izstrādāti 2021.–2027. gada partnerības nolīgumi un programmas. Tāpēc valsts iestādēm savos 2021.–2027. gada kohēzijas politikas partnerības nolīgumos bija jāņem vērā ANP saturs. Tas bija vieglāk dalībvalstīm, kuras iepriekš bija izveidojušas stratēģisku robežu noteikšanas sistēmu (sk. ***9. izcēlumu***).

9. izcēlums

Robežu noteikšanas sistēma Francijā

Lai analizētu iespējamo pārklāšanos starp ANM un 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondiem un precizētu, kāda veida investīcijas būtu jāfinansē no kura fonda, Francijas iestādes mums ir norādījušas, ka tās ir izveidojušas robežu noteikšanas sistēmu, kas vēlāk tika publicēta rokasgrāmatā[113].

Par pamatu tika izmantoti četri galvenie kritēriji:

— **laika kritērijs**, secīgi apgūstot fondus, izmantojot, pirmkārt, ANM vai atlikušos 2014.–2020. gada perioda fondus, tostarp *REACT-EU*, un, otrkārt, 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondus;

— **tēmas kritērijs** atkarībā no aptvertajām tēmām, par kurām ir tiesības pretendēt uz atbalstu;

— **saņēmēja kritērijs**, izmantojot ANM konkrētiem saņēmēju veidiem;

[112] SWD(2021) 12, 1./2. daļa, 43. lpp.

[113] Francijas iestāžu publicētā rokasgrāmata ir pieejama šajā saitē.

— **teritoriāls kritērijs**, ar ko ANM un kohēzijas politikas fondus piešķir atsevišķām teritorijām saskaņā ar iepriekš izvēlētām investīciju prioritātēm pēc ģeogrāfiskā apgabala.

  Lai gan šādas sistēmas pastāvēšana nenovērš vajadzību pēc turpmākas koordinācijas īstenošanas laikā reģionālā un projektu līmenī, tā palīdz noteikt galvenos principus.

50 ANP novērtējumā Komisijai bija jāpārbauda papildināmība un koordinācija ar citiem ES fondiem[114]. Ar katru dalībvalsti parakstītās darbības kārtības attiecībā uz ANM paredz arī ikgadēju pasākumu, kuru rīko katrā dalībvalstī, lai apspriestu gan ANP, gan citu ES programmu īstenošanu[115].

51 Darbību var finansēt no abiem instrumentiem, ja vien vienas un tās pašas izmaksas tiek segtas tikai vienu reizi un ja no ANM nesedz obligāto valsts līdzfinansējumu kohēzijas politikas projektiem[116]. Visas dalībvalstis, ar kurām apspriedāmies, ziņoja, ka tās ir ņēmušas vērā šo risku un veikušas pasākumus tā mazināšanai. Komisijai bija *ex ante* jānovērtē, vai ANP bija ietverti šādi pasākumi[117].

Kohēzijas politikas līdzekļu apguvi ietekmēs ne tikai ANM, bet arī citi faktori

52 Pēc ANM pieņemšanas dalībvalstis var tērēt ievērojami vairāk naudas investīcijām ekonomiskajai, sociālajai un teritoriālajai kohēzijai nekā iepriekš. Sešas valstis var tērēt vismaz divas reizes vairāk līdzekļu nekā 2014.–2020. gada periodā[118]; septiņas valstis var tērēt vismaz trīs reizes vairāk[119]; bet divas valstis – Luksemburga un Nīderlande – septiņas reizes vairāk.

---

[114] SWD(2021) 12, 1./2. daļa, 44. lpp.

[115] Komisijas ziņojums par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu, COM(2022) 75, 7. un 57. lpp.

[116] ANM regula, 9. pants. SWD(2021) 12, 1./2. daļa, 42. lpp.

[117] ANM regula, 19. panta 3. punkta j) apakšpunkts un 2.10. kritērijs V pielikumā.

[118] Bulgārija, Vācija, Īrija, Grieķija, Kipra un Somija.

[119] Beļģija, Dānija, Spānija, Francija, Itālija, Austrija un Zviedrija.

53 Laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam ERAF un KF nodrošināja finansējumu aptuveni 10 % apmērā no kopējām publiskajām investīcijām visās ES-27 dalībvalstīs. 10 dalībvalstīs[120] ERAF un KF finansējums veidoja vairāk nekā trešdaļu no visām publiskajām investīcijām[121]. Šīm dalībvalstīm īpašs izaicinājums būs ievērojami lielāku ES līdzekļu apguve 2021.–2027. gada periodā[122].

54 Spiediens apgūt līdzekļus palielinās, tuvojoties attiecināmības perioda beigām, kā mēs jau esam ziņojuši iepriekš[123]. Tas var novest pie tā, ka mazāk tiek ņemta vērā investīciju pievienotā vērtība, iespējams, uz noteiktu attiecināmības noteikumu ievērošanas un labas līdzekļu atdeves nodrošināšanas rēķina[124]. Tomēr attiecībā uz 2021.–2027. gada periodu vairāki aspekti ir mainījušies. Tie var mazināt daļu no kohēzijas politikas fondu apguves problēmām.

— Liela mēroga infrastruktūras projektus bieži vien finansē vairākos secīgos periodos. Tas bieži ir nepieciešams, ņemot vērā laiku, kas vajadzīgs šādu projektu nodošanai ekspluatācijā. Taču, kā mēs jau iepriekš konstatējām, iemesls var būt arī kavējumi plānošanā un būvniecībā[125]. Pēc 2026. gada dalībvalstīm no ANM netiks veikti nekādi papildu maksājumi. Ja dažas ANM investīcijas nav pabeigtas un tām ir vajadzīgs papildu finansējums, tad šādu finansējumu var atrast kohēzijas politikas programmās. Tas arī parāda vajadzību pēc saskaņotības abu instrumentu plānošanā.

---

[120] Bulgārija, Igaunija, Horvātija, Latvija, Lietuva, Ungārija, Polija, Portugāle, Rumānija un Slovākija.

[121] Komisija, 8. kohēzijas ziņojums, 243. lpp.

[122] 2016. gada pārskats, 2.24. un 2.25. punkts.

[123] Ātrais stāvokļa apskats 2019 "ES budžeta neizpildītās saistības tuvplānā", 2019. gada aprīlis, 20. un 34.–39. punkts. Īpašais ziņojums 17/2018, 20., 21., 83. un 84. punkts.

[124] Īpašais ziņojums 17/2018, 15. un 87. punkts.

[125] Apskats 05/2021 "ES sistēma lielu transporta infrastruktūras projektu īstenošanai: starptautisks salīdzinājums", 52. un 53. punkts, 27. lpp. Īpašais ziņojums 10/2020 "ES transporta infrastruktūra: lai savlaicīgi nodrošinātu tīkla ietekmi, megaprojekti jāīsteno ātrāk", 45.–48. un 84.–86. punkts.

— KNR dalībvalstīm ļauj līdz 5 % no sākotnējā valsts finansējuma katram kohēzijas politikas fondam pārdalīt jebkuram citam instrumentam, uz kuru attiecas tieša vai netieša pārvaldība, tostarp ANP. Šeit ir ņemti vērā arī iespējamie pārvietojumi uz programmu *InvestEU*[126] partnerības nolīguma līmenī vai ar programmas grozījumiem. Komisija 2022. gada maijā ierosināja palielināt šo daļu līdz 12,5 %, ievērojot konkrētus nosacījumus[127], kā vienu no *REPowerEU* pasākumiem[128]. Mēs neesam snieguši atzinumu par šo priekšlikumu[129].

— Visbeidzot, gan ANM, gan 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondi tiks īstenoti augstāku cenu kontekstā inflācijas dēļ. Attiecībā uz ANM tas radīs papildu spiedienu dalībvalstīm kontrolēt izmaksas vai piešķirt papildu valsts līdzekļus, lai pabeigtu ANM investīcijas un reformas. Kohēzijas politikas fondu finansējuma pamatā parasti ir faktiskās radušās izmaksas. Tā kā palielinātās izmaksas daļēji segs no ES budžeta, tas, visticamāk, izraisīs augstāku apguves līmeni.

[126] https://investeu.europa.eu/index_en

[127] Komisijas paziņojums "Plāns *REPowerEU*", COM(2022) 230 final, 4.3. punkts.

[128] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/IP_22_3131

[129] Atzinums 04/2022 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru attiecībā uz *REPowerEU* veltītajām atveseļošanas un noturības plānu nodaļām groza Regulu (ES) 2021/241, kā arī groza Regulu (ES) 2021/1060, Regulu (ES) 2021/2115, Direktīvu 2003/87/EK un Lēmumu (ES) 2015/1814 [2022/0164 (COD)].

Maksājumu veikšanas nosacījumi

ANM finansējums nav piesaistīts izmaksām

ANM finansē reformas un investīcijas, pamatojoties uz atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu

55 Finanšu regulā ir noteikti trīs ES finansiālā atbalsta veidi[130].

— **"Faktiski radušos izmaksu atlīdzināšana"** nozīmē, ka ES finansējumu atmaksā, pamatojoties uz faktiskajām izmaksām, kas radušās saņēmējam. Šīs izmaksas jāpamato ar apliecinošiem dokumentiem.

— **"Vienkāršotu izmaksu iespējas"** (VII) atlīdzina izdevumus pēc iepriekš aprēķinātas likmes. Standarta likmes vienības izmaksas un vienreizējie maksājumi var saistīt maksājumus ar iznākumiem, bet ne vienmēr ar rezultātiem[131].

— Saskaņā ar modeli **"ar izmaksām nesaistīts finansējums"** (*FNLTC*) darbība saņem ES finansējumu, ja tā sasniedz rezultātus vai atbilst nosacījumiem, kas iepriekš noteikti tiesību aktos. *FNLTC* pirmoreiz ieviesa 2018. gadā, kad tika pārskatīta Finanšu regula.

56 *FNLTC* modelis ir obligāts ANM: tas palīdz dalībvalstīm īstenot reformas un investīcijas, pilnībā pamatojoties uz atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu. To nepiemēro atsevišķām darbībām, kurām dalībvalstis var izvēlēties jebkuru piemērotu finansēšanas modeli saskaņā ar saviem valsts noteikumiem. Atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšana ir vienīgais kritērijs maksājuma atļaušanai[132].

---

[130] Finanšu regula, 125. panta 1. punkts.

[131] Īpašais ziņojums 24/2021, 90. punkts.

[132] ANM regula, 18. apsvērums un 4. panta 2. punkts un 24. panta 3. punkts.

57 Pirms pirmā maksājuma pieprasījuma iesniegšanas Komisija un atsevišķas dalībvalstis paraksta darbības kārtību. Tie ir dokumenti, kuros ir sīka informācija par to, kā *CID* tiks uzraudzīts un kādus pierādījumus Komisija sagaida, lai pierādītu, ka katrs atskaites punkts un mērķrādītājs ir sasniegts[133]. Pirms ANM izmaksas Komisijai ir jānovērtē, vai dalībvalsts ir apmierinoši izpildījusi visus atskaites punktus un mērķrādītājus, kas saistīti ar konkrēto maksājuma pieprasījumu[134]. Turklāt dalībvalstij ir jāsniedz Komisijai pārliecība, ka tā ir īstenojusi pasākumus, lai aizsargātu ES finanšu intereses. Tomēr Komisija to nepārbauda, pirms tā apstiprina izmaksu. Tikai pēc tam Komisija izlases veidā veic *ex post* pārbaudes un revīzijas dalībvalstīs.

58 Komisija un attiecīgā dalībvalsts sagatavo darbības kārtību. ANM regulā ir sniegta tikai ierobežota informācija par tās saturu. Komisija sagatavoja darbības kārtības veidni, bet to izdeva tikai 2021. gada oktobrī – pēc tam, kad bija pieņemta lielākā daļa Padomes īstenošanas lēmumu.

59 Komisija plāno piemērot ANM finansēšanas modeli arī citām budžeta jomām. Tā jau ir ierosinājusi jaunajā Sociālajā klimata fondā[135] atkārtot ANM finansējuma galveno principu, paredzot to pārvaldīt, izmantojot dalībvalstu plānus. Maksājumus plānots veikt pēc tam, kad būs sasniegti iepriekš saskaņoti atskaites punkti un mērķrādītāji. Līdzīgi, sākot no 2023. gada, kopējās lauksaimniecības politikas īstenošanas modelī tiks izmantota pieeja, kuras pamatā ir izlaide[136].

Kohēzijas politika finansē darbības, kuru pamatā galvenokārt ir radušos izmaksu atlīdzināšana

60 Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem maksājuma nosacījumi ir attiecīgo veicinošo nosacījumu izpilde un dalībvalsts deklarēto izdevumu pareizības apliecinājumu paketes iesniegšana[137]. Komisija izmaksā dalībvalsts pieprasīto summu,

---

[133] ANM regula, 20. panta 6. punkts. SWD(2021) 12 final, 34. lpp.

[134] ANM regula, 24. panta 3. punkts.

[135] Priekšlikums Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Sociālo klimatu fondu, COM(2021) 568 final.

[136] Regula (ES) 2021/2116 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 1306/2013, 28. apsvērums un 37. pants. Komisijas ietekmes novērtējums, SWD(2018) 301, 4. pielikums, 2.3. iedaļa.

[137] KNR, 15. panta 5. punkts, 91. panta 2. punkts un 98. panta 1. punkts.

ja tā ir mazāka par ES iemaksu, kas apstiprināta attiecīgajai programmas prioritātei, un atbilst visiem deklarēto izdevumu attiecināmības kritērijiem. Tas attiecas arī uz gadījumiem, kad programmās izmanto VII vai *FNLTC* modeļus.

61 Mēs iepriekš ziņojām[138], ka tikai neliela daļa 2014.–2020. gada kohēzijas izdevumu tika atlīdzināti, izmantojot uz sniegumu balstītus finansēšanas modeļus, gandrīz pilnībā izmantojot vienkāršotu izmaksu iespējas ESF ietvaros. Līdz šim gandrīz visas ERAF un KF programmas tika īstenotas, pamatojoties tikai uz radušos izmaksu atlīdzināšanu. *FNLTC* modelis tika izmēģināts tikai vienam ERAF projektam Austrijā. Laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam vienkāršotu izmaksu iespējas ir kļuvušas obligātas ERAF un ESF+ finansētajām darbībām līdz 200 000 EUR[139]. Komisija arī sagaida, ka *FNLTC* modelis tiks izmantots vairāk nekā iepriekšējos plānošanas periodos.

Atšķirīga *FNLTC* modeļa piemērošana abiem instrumentiem

62 Laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam *FNLTC* modelis ANM ietvaros tiek izmantots citādi nekā kohēzijas politikā. Konkrēti, atšķiras tas, kā tiek izmantoti termini "atskaites punkti" un "mērķrādītāji", un veids, kādā izmaksas to sasniegšanai ir pamatotas ar pamatā esošajām izmaksām (sk. ***10. izcēlumu***).

[138] Īpašais ziņojums 24/2021, 93., 101. un 127. punkts un 8. izcēlums.

[139] KNR, 53. panta 2. punkts.

10. izcēlums

Atšķirības *FNLTC* modeļa piemērošanā abiem instrumentiem

Maksājumi no kohēzijas politikas fondiem 2021.–2027. gada periodā ir:

— saistīti ar atsevišķiem starpposma rādītājiem ceļā uz gaidāmajiem rezultātiem;

— balstīti uz programmās noteiktajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kuriem abos gadījumos jābūt kvantitatīviem[140]. Maksājumi var būt saistīti arī ar nosacījumiem, kuriem var būt kvalitatīvi aspekti[141];

— noteikti, pamatojoties uz *ex ante* izmaksu aplēsi, nevis uz faktiskajām izmaksām, kas radušās[142].

Maksājumi saskaņā ar ANM ir[143]:

— maksāti *CID* iepriekš noteiktos maksājumos;

— atkarīgi no *CID* noteikto atskaites punktu un mērķrādītāju grupas sasniegšanas, proti, ar atskaites punktiem mēra kvantitatīvo, bet ar mērķrādītājiem kvantitatīvo progresu reformu un investīciju sasniegšanā[144];

— nesaistīti ne ar katra pasākuma *ex ante* aplēstajām izmaksām, ne ar faktiskajām izmaksām, kas radušās[145] (sk. ***43***. punktu).

Saskaņā ar abiem instrumentiem dalībvalstu ziņā ir izlemt, vai modelis tiks piemērots arī starp vadošo iestādi un saņēmēju attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem vai dalībvalsti un galasaņēmēju attiecībā uz ANM[146].

---

[140] KNR, 2. panta 11. un 12. punkts.

[141] KNR, 51. panta a) punkts.

[142] KNR, 95. panta 1. punkts un V pielikums – 2. papildinājums.

[143] ANM regula, 4. panta 2. punkts un 18., 30., 51. un 52. apsvērums.

[144] ANM regula, 2. panta 4. punkts.

[145] SWD(2021) 12 final, 1./2. daļa, 35. lpp.

[146] KNR, 41. apsvērums un 95. panta 3. punkts. ANM regula, 18. apsvērums.

Vēl nav zināms, cik lielā mērā ANM finansējums ir vairāk balstīts uz sniegumu nekā kohēzijas politikas fondi

63 Uz sniegumu balstīta budžeta izstrāde paredz sistēmiski izmantot informāciju par iznākumu, rezultātiem un/vai ietekmi, lai informētu, ietekmētu un/vai noteiktu publisko līdzekļu piešķiršanu[147]. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) formulē trīs plašas kategorijas uz sniegumu balstītai budžeta izstrādei[148] (sk. ***11. izcēlumu***).

11. izcēlums

ESAO klasifikācija uz sniegumu balstītai budžeta izstrādei

ESAO izmanto trīs plašas uz sniegumu balstītas budžeta sistēmas kategorijas:

— uz sniegumu balstīta prezentējoša budžeta izstrāde, kurā kopā ar finansējuma piešķīrumiem tiek sagatavota un parādīta informācija par sniegumu, bet to ne vienmēr izmanto, lai pieņemtu lēmumus par izdevumiem;

— budžeta veidošana, kurā ņemts vērā sniegums, ja šāda informācija nepārprotami ietekmē resursu piešķīrumu;

— uz sniegumu balstīta budžeta izstrāde, kurā finansējums ir saistīts ar izlaidi un iznākumu.

64 Iepriekšējā ziņojumā[149] mēs secinājām, ka 2014.–2020. gada periodā ir paveikts daudz, lai stiprinātu kohēzijas politikas orientāciju uz sniegumu, taču – ka uz sniegumu balstīts finansējums vēl nav kļuvis par realitāti. Saskaņā ar Komisijas 2018. gada pētījumu budžeta atbalsts un vairāk uz sniegumu balstīts finansējums varētu būt

[147] ESAO, *Incentivising performance in public investment policies delivered at national and subnational levels: Managing across temporal and institutional horizons*, 2017. gada 31. marts, 8. un 9. lpp.

[148] ESAO, *Budgeting and performance in the European Union: A review by the OECD in the context of EU budget focused on results*, *OECD Journal on Budgeting*, Sējums 2017/1, 1.2.1. iedaļa.

[149] Īpašais ziņojums 24/2021, 107. punkts.

vienkāršs un efektīvs mehānisms tām kohēzijas politikas fondu daļām, kurās izlaidi var nepārprotami attiecināt uz finansējumu[150].

65 Vēl nav zināms, cik lielā mērā ANM finansējums ir vairāk balstīts uz sniegumu nekā kohēzijas politikas fondi. Tā kā daži no ANP iekļautajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem ir saistīti ar ieguldījumiem vai izlaidi, nevis iznākumiem[151], ANM finansējums jebkurā gadījumā pilnībā neatbilst ESAO kritērijiem uz sniegumu balstītām budžeta izstrādes sistēmām.

ANM var sniegt iespēju ātrāk izmaksāt līdzekļus

66 Starp abiem instrumentiem pastāv vairākas citas atšķirības veidā, kādā maksājumi tiek izmaksāti. Līdz šim veiktie maksājumi liecina arī par to, ka Komisija saskaņā ar ANM var izmaksāt līdzekļus ātrāk, nekā tas iespējams kohēzijas politikas programmām. Tas galvenokārt ir saistīts ar to, ka maksājumu pieprasījumi ir balstīti uz iepriekš saskaņotiem maksājumiem, kuros apkopoti atskaites punkti un mērķrādītāji, un atšķirībām šo pieprasījumu novērtēšanā. Līdz ar to pārbaudes pirms izmaksu veikšanas ir mazāk laikietilpīgas. Tomēr pēc riska novērtējuma Komisija vēlāk var veikt detalizētākas pārbaudes, lai novērstu riskus pareizai finanšu pārvaldībai[152] (sk. ***8. attēlu***).

[150] Komisija (*Ramboll*, *Ecorys*, *CSIL*), "*Feasibility study for a potential use of Budget Support to deliver ESI Funds*", 2018, 3.–7. lpp.

[151] Īpašais ziņojums 21/2022, 87. un 89. punkts.

[152] 2021. gada pārskats, 10.12. punkts.

8. attēls. Maksājumu veikšanas nosacījumi

NOSACĪJUMI	KOHĒZIJAS POLITIKA	ANM
PRIEKŠFINANSĒJUMS *Dalībvalstis **saņem priekšfinansējumu***	Ikgadējais priekšfinansējums 0,5 % apmērā no kopējā piešķīruma no 2021. līdz 2026. gadam katram fondam	Viens priekšfinansējuma maksājums līdz 13 % tikai ANP, ko Padome pieņēma 2021. gadā
MAKSĀJUMA PIEPRASĪJUMS *Nosūtīts Komisijai kopā ar **pārvaldības deklarāciju***	Ne vairāk kā seši maksājumu pieprasījumi gadā vienai programmai Pieprasījumi, kuru pamatā ir faktiski radušās izmaksas, ja vien netiek izmantotas VII un *FNLTC* Valsts līdzfinansējuma daļa vismaz 15–60 % apmērā atkarībā no fonda un atbalstītā reģiona attīstības līmeņa	Ne vairāk kā divi maksājumu pieprasījumi gadā katrai dalībvalstij Pieprasījumi, kuru pamatā ir iepriekš saskaņotas maksājumu summas, kurās apkopoti atskaites punkti un mērķrādītāji Projektus 100 % finansē no ES līdzekļiem
NOVĒRTĒJUMS ***Komisija** novērtē maksājuma pieprasījumu* **APSTIPRINĀŠANA un MAKSĀJUMS** *Dalībvalstīm*	Dalībvalsts apliecinājumu paketē deklarēto izdevumu novērtējums Komisija apstiprina maksājumu	Novērtējums, kura pamatā ir atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinoša izpilde Ņemot vērā Padomes atzinumu, Komisija pieņem lēmumu, ar ko atļauj izmaksu
IESPĒJA ZAUDĒT *Neizlietotos līdzekļus*	Pakāpeniski tiek zaudēti līdzekļi, par kuriem ik gadu uzņemtas saistības un par kuriem maksājumu pieprasījumi nav iesniegti trīs gadu laikā (no 2021. gada līdz 2026. gadam) vai divu gadu laikā (attiecībā uz 2027. gadu) (saistību atcelšanas procedūra)	Līdzekļi, kas dalībvalstij nav izmaksāti līdz 2026. gada beigām, tiek zaudēti

Avots: ERP, pamatojoties uz KNR un ANM regulu.

Augstākas priekšfinansējuma likmes ANM ietvaros salīdzinājumā ar kohēzijas politiku

67 Priekšfinansējuma līmenis, t. i., dalībvalstij izmaksātā piešķīruma daļa, pirms veikti oficiāli maksājumi, kas saistīti ar maksājumu nosacījumu izpildi, atšķiras starp ANM un kohēzijas politikas fondiem. ANM priekšfinansējuma likme ir ievērojami lielāka. Attiecībā uz abiem instrumentiem priekšfinansējuma maksājumi tiek dzēsti pret turpmākiem maksājumiem[153] (sk. ***12. izcēlumu***).

[153] KNR, 90. panta 5. punkts. ANM regula, 13. panta 2. punkts.

12. izcēlums

Priekšfinansējums

No kohēzijas politikas fondiem dalībvalstis ir tiesīgas saņemt ikgadējus priekšfinansējuma maksājumus 0,5 % apmērā no kopējā atbalsta laikposmā no 2021. līdz 2026. gadam. Komisija priekšfinansējumu 2021. un 2022. gadam dzēsīs ik gadu un 2023.–2026. gadam – vēlākais līdz programmu slēgšanai[154].

ANM ietvaros dalībvalstīm ir pieejama vienreizēja priekšfinansējuma likme līdz 13 % no dotācijas summas un attiecīgā gadījumā no aizdevuma[155]. 2021. gadā to pieprasīja visas dalībvalstis, izņemot Īriju.

68 Saskaņā ar ANM Komisija var arī atgūt priekšfinansējumu, ja 18 mēnešu laikā pēc *CID* pieņemšanas nav panākts reāls progress virzībā uz kādu no attiecīgajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem[156]. Tomēr līdz 2022. gada oktobrim Komisija vēl nebija definējusi jēdziena "reāls progress" nozīmi.

Abu instrumentu pārvaldības deklarācijas ir saistītas ar to maksājumu nosacījumiem

69 Lai apstrādātu maksājuma pieprasījumu, Komisija abiem instrumentiem prasa pārvaldības deklarāciju. Tā apliecina, ka iesniegtā informācija ir pilnīga, precīza un ticama, un apstiprina, ka pakārtotie izdevumi tika izmantoti paredzētajam mērķim un atbilda visiem piemērojamajiem noteikumiem.

— Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem vadošā iestāde iesniedz vienu pārvaldības deklarāciju par katru grāmatvedības gadu neatkarīgi no maksājuma pieteikumu skaita[157]. Tā apliecina, ka deklarētie izdevumi ir likumīgi un pareizi, un sniedz informāciju par intervenču rezultātiem.

---

[154] KNR, 90. panta 2. punkts un 90. panta 5. punkts.

[155] ANM regula, 13. panta 1. punkts.

[156] ANM regula, 24. panta 9. punkts.

[157] KNR, 74. panta 1. punkta f) apakšpunkts, 98. panta 1. punkta b) apakšpunkts un XVIII pielikums.

— Kā priekšnoteikums izmaksai saskaņā ar ANM katram maksājuma pieprasījumam ir jāpievieno pārvaldības deklarācija, kas apliecina ar maksājuma pieprasījumu saistīto atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu. Turklāt dalībvalstij par katru maksājuma pieprasījumu jāiesniedz arī kopsavilkums par veiktajām revīzijām, konstatētajiem trūkumiem un visām veiktajām korektīvajām darbībām[158].

70 Atšķiras arī maksājuma pieprasījumu biežums. Dalībvalstis katru gadu var iesniegt Komisijai ne vairāk kā divus ANM maksājumu pieprasījumus, savukārt kohēzijas politikas fondiem var iesniegt līdz sešiem maksājumu pieprasījumiem[159].

ANM nav vajadzīgs valsts vai privātais līdzfinansējums

71 Valsts līdzfinansējuma daļa norāda to izmaksu daļu, ko nesedz ES finansējums. Tradicionāli obligāts valsts vai privāts līdzfinansējums garantē dalībvalsts vai saņēmēja saistības un ieinteresētību un nodrošina izmaksu lietderību ES atbalstītajās intervencēs. Tas ir bijis arī kohēzijas politikas fondu vispārējais princips. Turpretī ANM nav vajadzīgs valsts vai privātais līdzfinansējums (sk. ***13. izcēlumu***).

13. izcēlums

Valsts līdzfinansējums

Valsts līdzfinansējuma daļa kohēzijas politikas fondiem ir 15–60 % atkarībā no fonda un atbalstītā reģiona attīstības līmeņa[160]. Agrāk ir bijuši daži gadījumi, kad dalībvalstis saņēma 100 % ES finansējumu no kohēzijas politikas fondiem ārkārtas apstākļu dēļ, piemēram, 2008.–2009. gada finanšu krīzes dēļ[161] un Covid-19 pandēmijas seku mazināšanai 2020.–2021. grāmatvedības gadā[162].

ANM un *REACT-EU* finansējumam līdzfinansējuma prasību nav[163].

---

[158] ANM regula, 22. panta 2. punkta c) apakšpunkts.

[159] ANM regula, 24. panta 2. punkts. KNR, 91. panta 1. punkts.

[160] KNR, 112. pants.

[161] Padomes Regula (EK) Nr. 1083/2006, 77. panta 2. punkts.

[162] Regula (ES) 2020/558, 2. pants.

[163] ANM regula, 20. panta 4. punkts. *REACT-EU* regula, 92.b panta 12. punkts.

ANM saistību atcelšana notiek tikai attiecināmības perioda beigās

72 Kohēzijas politikas programmās finansējums, kas nav izlietots noteiktā termiņā, automātiski tiek zaudēts. Šī prakse, ko sauc par "saistību atcelšanu", ir paredzēta, lai veicinātu finanšu disciplīnu programmu īstenošanā, jo jebkurš zaudētais finansējums samazina politikas iespējamo ietekmi. Šī pakāpeniskā saistību atcelšana attiecināmības periodā attiecas tikai uz kohēzijas politikas fondiem, nevis uz ANM (sk. ***14. izcēlumu***).

14. izcēlums

Saistību atcelšanas noteikumi

Par kohēzijas politikas fondu līdzekļiem perioda sākumā tiek uzņemtas saistības attiecībā uz katru dalībvalsti, un tie tiek zaudēti, ja netiek izlietoti trīs gadu laikā (2021.–2026. gadam) un divu gadu laikā (2027. gadam)[164].

Saskaņā ar ANM finansiālā atbalsta saistības tiek intensīvāk īstenotas sākumposmā – attiecināmības perioda pirmajos gados. Komisijai ir jāuzņemas saistības par 70 % dotāciju līdz 2022. gada beigām un par atlikušajiem 30 %, ieskaitot aizdevuma komponentu, – līdz 2023. gada beigām[165]. Tiks zaudēti visi tie līdzekļi, par kuriem saistības nebūs uzņemtas minētājos termiņos vai nu tāpēc, ka nebūs pieņemti *CID* vai pieprasīti aizdevumi.

Saskaņā ar ANM, tiklīdz par līdzekļiem ir uzņemtas saistības, dalībvalstis neriskē zaudēt neizlietotos līdzekļus ANM īstenošanas periodā. Visi atskaites punkti un mērķrādītāji jāsasniedz līdz 2026. gada 31. augustam[166]. Saistības par līdzekļiem, kas nebūs izmaksāti līdz 2026. gada beigām, tiks atceltas[167].

---

[164] KNR, 105. pants.

[165] ANM regula, 46. un 47. apsvērums un 12. un 14. pants.

[166] ANM regula, 18. panta 4. punkta i) apakšpunkts un 20. panta 5. punkta d) apakšpunkts.

[167] ANM regula, 24. panta 1. punkts.

Uzraudzība un īstenošanas izmaksas

Atšķirīgi uzraudzības, ziņošanas un novērtēšanas noteikumi

73 Uzraudzība, ziņošana un novērtēšana ir nepieciešama, lai nodrošinātu, ka līdzekļi palīdz sasniegt izvirzītos mērķus, apzinātu problēmas to savlaicīgai risināšanai un gūtu priekšstatu par progresu ES līmenī. Abiem instrumentiem piemēro atšķirīgus noteikumus (sk. ***9. attēlu***).

9. attēls. Uzraudzības, ziņošanas un novērtēšanas prasības

PRASĪBAS	KOHĒZIJAS POLITIKA	ANM
DALĪBVALSTIS *Uzraudzība un ziņošanas kārtība*	Uzraudzība pa programmām, izmantojot rādītājus, kas nav saistīti ar maksājumu pieprasījumiem Preskriptīvi noteikumi par uzraudzības komitejas uzdevumiem Iesniegšana Komisijai: ○ Finanšu dati: piecas reizes gadā ○ Snieguma dati: divreiz gadā, tostarp dati par kopējiem rādītājiem ○ Vidusposma pārskats (2025. g.)	Uzraudzība centrālā līmenī, izmantojot iepriekš saskaņotus atskaites punktus un mērķrādītājus, kas saistīti ar maksājumu pieprasījumiem Dalībvalstis var izmantot savas esošās uzraudzības sistēmas Iesniegšana Komisijai: ○ Progress attiecībā uz atskaites punktiem un mērķrādītājiem – pievienots katram maksājuma pieprasījumam: ne vairāk kā divas reizes gadā ○ Divu gadu ziņojumi, ar kuriem atjaunina datus par kopējiem rādītājiem
KOMISIJA *Uzraudzība un ziņošanas kārtība*	Snieguma ikgadējās izskatīšana sanāksme Gada pārvaldības un snieguma ziņojums Parlamentam saistībā ar budžeta izpildes apstiprināšanas procedūru Apkopoto datu atspoguļošana atvērto datu platformā Ziņojums Parlamentam un Padomei par vidusposma pārskatīšanas rezultātiem (2026. g.)	Uzraudzība, kas iestrādāta Eiropas pusgadā Kopā ar maksājuma pieprasījumu nosūtīto datu analīze un novērtēšana Gada ziņojums par īstenošanu, kas adresēts Parlamentam un Padomei Apkopoto datu iekļaušana ANM rezultātu pārskatā
KOMISIJA *Izvērtēšana*	Īstenošanas laikā, 2024. gada beigās *Ex post* novērtējums (2031. g.)	Īstenošanas laikā, 2024. gada februārī *Ex post* novērtējums (2028. g.)

Avots: ERP, pamatojoties uz KNR un ANM regulu.

ANM uzraudzība ir saistīta ar atskaites punktiem un mērķrādītājiem

74 Komisijas īstenotā ANP īstenošanas uzraudzība dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Tas ir tāpēc, ka atskaites punkti un mērķrādītāji, kā arī pierādījumi, kas vajadzīgi, lai novērtētu to sasniegšanā panākto progresu, ir specifiski katram ANP. Visām dalībvalstīm ir jāieceļ centrālā iestāde, kas sniedz konsolidētus ziņojumus Komisijai un uzņemas vispārēju atbildību par ANP īstenošanas uzraudzību.

75 Ar ANM ir saistītas dažādas ziņošanas prasības.

— Dalībvalstīm divreiz gadā – aprīlī un oktobrī – jāziņo Komisijai par progresu, kas panākts to ANP īstenošanā, jo īpaši attiecībā uz atskaites punktiem un mērķrādītājiem. Tas attiecas uz Eiropas pusgadu, un aprīļa ziņojums ir daļa no valsts reformu programmas[168].

— Eiropas pusgada kontekstā dalībvalstīm divreiz gadā – februārī un augustā – arī jāziņo par kopējiem rādītājiem, kas ANM noteikti ar deleģēto aktu[169].

— Komisija ik gadu ziņo Parlamentam un Padomei par ANM īstenošanu[170]. Komisijas pirmais gada ziņojums tika publicēts 2022. gada martā; tajā bija secināts, ka īstenošana notiek[171].

— Kā plānots, Komisija 2022. gada jūlija beigās iesniedza Parlamentam un Padomei vienreizēju pārskata ziņojumu[172], saskaņā ar kuru notiek dalībvalstu ANP reformu un investīciju īstenošana[173].

— Parlaments var aicināt Komisiju reizi divos mēnešos piedalīties "atveseļošanas un noturības dialoga" sanāksmē[174]. Līdz 2022. gada oktobrim bija notikušas septiņas šādas sanāksmes.

76 Savā nesenajā ziņojumā mēs atzīmējām, ka ANM atskaites punkti un mērķrādītāji ir orientēti uz izlaidi (vai pat uz ieguldījumu), nevis uz iznākumu. Tas ierobežo iespēju izmērīt pasākumu sniegumu un galu galā to ietekmi uz ANM ES politikas mērķiem[175].

---

[168] ANM regula, 27. pants.

[169] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2021/2106, ar kuru, nosakot atveseļošanas un noturības rezultātu pārskata kopējos rādītājus un detalizētos elementus, papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2021/241, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu, 2. panta 3. punkts.

[170] ANM regula, 31. pants.

[171] COM(2022) 75, 64. lpp.

[172] ANM regula, 16. pants.

[173] Komisijas pārskata ziņojums par Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanu, COM(2022) 383 final, 30. lpp.

[174] ANM regula, 26. pants.

[175] Īpašais ziņojums 21/2022, 88. un 89. punkts.

Sniegums nav saistīts ar finanšu pārskatiem par kohēzijas politiku

77 Kohēzijas politikas fondu snieguma uzraudzības kārtība ir izklāstīta KNR. Šī kārtība ir saistoša visām dalībvalstīm un nav saistīta ar maksājumiem ne laika grafika, ne procesa ziņā, izņemot uz izlaidi balstītu VII un *FNLTC* gadījumā.

— Katras programmas uzraudzības komiteja tiekas vismaz reizi gadā un cita starpā pārbauda progresu, kas panākts programmas īstenošanā un tās atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanā[176].

— Komisija kopā ar katru dalībvalsti sniegumu pārbauda ikgadējā snieguma izskatīšanas sanāksmē[177].

— Katrai programmai 2025. gadā tiks veikta vidusposma pārskatīšana, lai sadalītu pusi no finansējuma 2026. un 2027. gadam, cita starpā pārbaudīs progresu atskaites punktu sasniegšanā, ņemot vērā lielas grūtības, kas radušās īstenošanā[178].

— Programmas mērķu sasniegšanā panākto progresu arī pārbauda, pamatojoties uz galīgo snieguma ziņojumu[179].

78 Dalībvalstīm dati par kohēzijas politikas programmu īstenošanu ir jāpaziņo Komisijai biežāk nekā par ANM; tām finanšu izpildes dati elektroniski jānosūta piecas reizes gadā un izpildes dati – divreiz gadā[180]. KNR neparedz, ka Komisijai katru gadu jāziņo Parlamentam un Padomei, bet informācija ir iekļauta programmu pārskatos, kas pievienoti budžeta projektam[181], un gada pārvaldības un snieguma ziņojumā, kas ir daļa no budžeta izpildes apstiprināšanas procedūras[182].

---

[176] KNR, 38. panta 1. punkts, 38. panta 3. punkts un 40. panta 1. punkts.

[177] KNR, 41. panta 1. punkts.

[178] KNR, 18. pants un 86. panta 1. punkts.

[179] KNR, 43. pants.

[180] KNR, 42. panta 1. punkts.

[181] Finanšu regula, 41. panta 3. punkta h) apakšpunkts.

[182] LESD, 318. pants.

Tika pieliktas pūles, lai palielinātu uzraudzības datu pārredzamību, bet joprojām pastāv citi problēmjautājumi

Līdzīgas pieejas pārredzamības nodrošināšanai ES finansējuma izmantošanā

79 Komisija ir pieņēmusi līdzīgas pieejas abiem instrumentiem, lai nodrošinātu pārredzamību ES finansējuma izmantošanā un pierādītu īstenošanas progresu. ANM gadījumā Komisija ir izveidojusi tiešsaistes platformu "Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats", un tas ir publiski pieejams[183]. Minētā platforma pilda funkciju, kas ir līdzīgas atklāto datu platformas funkcijai kohēzijas politikas fondu ietvaros (sk. ***15. izcēlumu***).

15. izcēlums

Snieguma datu tiešsaistes publiskās platformas

ANM atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats[184] sniedz pārskatu par progresu, kas panākts programmu īstenošanā. Tas ietver datus par atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu, līdzekļiem, par kuriem uzņemtas saistības un kas izmaksāti, kopējo rādītāju tendenci sešu pīlāru struktūrā un tematisko analīzi[185]. Komisijai ir juridisks pienākums atjaunināt rezultātu pārskatu vismaz divas reizes gadā, izmantojot datus, ko dalībvalstis iesniegušas Eiropas pusgada kontekstā[186]. Faktiski to atjaunina biežāk: tajā sniedz tiešraides datus par maksājumiem un izpildītiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem.

Atvērto kohēzijas datu platforma ir publiski pieejama tīmekļa vietne, kurā vizualizēti dati par kohēzijas politikas fondu finansējumu un sasniegumiem[187]. Attiecībā uz 2014.–2020. gada periodu tajā sniegti par programmām pieejamie jaunākie dati ar plānotajām summām, ikdienas atjauninājumi par ES maksājumiem, ikgadējā informācija par kopējo rādītāju sasniegšanu un tematiskā analīze. Kopš 2022. gada oktobra tajā ir norādīti pieņemto 2021.–2027. gada programmu plānotie investīciju un rādītāju mērķrādītāji.

---

[183] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2021/2106.

[184] Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats.

[185] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2021/2106, 1. pants.

[186] ANM regula, 27. un 30. pants.

[187] Kohēzijas atvērto datu platforma.

80 Komisija uzskata, ka "dalībvalstis ir ANM līdzekļu saņēmējas, un pēc šo līdzekļu izmaksāšanas tie nonāk valsts budžetā"[188]. Tomēr ANM līdzekļu izlietošanai joprojām ir jāatbilst visiem piemērojamajiem ES un valsts noteikumiem. Dalībvalstīm kā līdzekļu saņēmējām un aizņēmējām kopā ar Komisiju ir jāveic atbilstoši pasākumi, lai to nodrošinātu. Dalībvalstīm ir arī jānodrošina, ka galasaņēmēji apstiprina, ka ir saņēmuši ES finansējumu[189]. Tomēr ne visi pasākumi, kas veicina ANM atbalstītās investīcijas un reformas, ir detalizēti norādīti ANP vai *CID*. Tas rada risku, ka ES finansiālais atbalsts, ko sniedz ar ANM starpniecību, var nebūt redzams saņēmējiem un iedzīvotājiem.

Uzraudzības datu ierobežojumi

81 Uzraudzības datus izmanto, lai mērītu ES intervences pasākumu progresu un sasniegumus. Svarīgākie datu avoti ir kopējie izlaides un rezultātu rādītāji kopā ar to bāzes vērtībām, atskaites punktiem un mērķrādītājiem (kohēzijas politikas programmām) un atskaites punktiem un mērķrādītājiem (ANP). Iepriekš esam komentējuši lielo skaitu konkrētu programmu rādītāju[190], kurus nevar ne apkopot, lai mērītu sniegumu ES līmenī, ne izmantot dažādu kohēzijas politikas programmu un ANP savstarpējai un iekšējai salīdzināšanai[191]. Tas pats attiecas uz ANM atskaites punktiem un mērķrādītājiem. Ir tikai ierobežots skaits kopīgu rādītāju, ar ko novērtē abu instrumentu vispārējo sniegumu ES līmenī (sk. ***16. izcēlumu***).

---

[188] COM(2022) 75, 60. lpp.

[189] ANM regula, 34. panta 2. punkts.

[190] Īpašais ziņojums 24/2021, 42. punkts. Informatīvais apskats 2018. g., "ES finanšu nākotne un vajadzību pārskatīt ES budžeta darbību", 2018. gada februāris, 38. punkts. Īpašais ziņojums 02/2017 "Komisijas sarunas par 2014.–2020. gada partnerības nolīgumiem un programmām kohēzijas politikas jomā: izdevumi tiek mērķtiecīgāk virzīti uz stratēģijas "Eiropa 2020" prioritātēm, bet darbības rezultātu novērtēšana kļūst aizvien sarežģītāka", 106.–109., 113.–115., 131. un 147. punkts.

[191] Informatīvais apskats 2018. g., "Kohēzijas politikas vienkāršošana pēc 2020. gada", 2018. gada maijs, 59. punkts.

16. izcēlums

Uzraudzības dati

Programmai un ANP specifiskie rādītāji:

— 2014.–2020. gada periodā tika noteikti vairāk nekā 22 000 konkrētu programmu rādītāju. Konkrētu programmu rādītāju skaits 2021.–2027. gada periodam būs zināms, kad būs pieņemtas visas programmas;

— Padome līdz šim ir noteikusi lielu skaitu atskaites punktu un mērķrādītāju ANP: kopumā 5889, 2166 reformām un 3723 investīcijām[192]. Dažos gadījumos tos papildina starpposma pasākumi, kas vēl vairāk palielina to kopskaitu[193].

Kopēji rādītāji:

— konkrētu fondu regulās ir noteikti 87 kopēji rādītāji laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam. Dalībvalstis izvēlējās tos, kas bija būtiski to kohēzijas politikas programmām, un noteica mērķus, kas jāsasniedz līdz perioda beigām. Kopējo rādītāju skaits laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam ir palielinājies līdz 234. Visas programmas ziņos par visiem kopējiem rādītājiem neatkarīgi no tā, vai tiem ir noteikti mērķrādītāji;

— Komisijai bija jāpieņem deleģētais akts, ar ko nosaka kopējus rādītājus, lai parādītu ANM vispārējos rezultātus[194]. Regulā bija noteikti 14 kopēji rādītāji, no kuriem lielākā daļa bija tādi paši kā kohēzijas fondu regulās[195]. Tomēr tiem nav saistīto mērķrādītāju, kas jāsasniedz, un tie nav sistemātiski saistīti ar katru ANP. Tāpēc tie sniedz pārskatu par ANM sniegumu.

[192] Dati no ANM rezultātu pārskata 2022. gada oktobrī.

[193] Komisijas dienestu darba dokuments "*Identifying Europe's recovery needs*", SWD(2020) 98 final, 36. lpp. No atlasītajām dalībvalstīm starpposma pasākumi tika izmantoti Spānijā un Rumānijā.

[194] ANM regula, 29. panta 4. punkts.

[195] Komisijas Deleģētā regula (ES) 2021/2106, pielikums. ERAF/KF regula, I un II pielikums. ESF+ regula, I pielikums.

82 Iepriekš esam uzsvēruši grūtības rast labu līdzsvaru starp vajadzību iegūt nozīmīgus uzraudzības datus un nepieciešamību tos sagatavot par saprātīgām izmaksām[196]. Datu vākšana, glabāšana un ziņošana par šiem rādītājiem ievērojami palielināja administratīvās izmaksas. Tomēr attiecībā uz ANM katrs atskaites punkts vai mērķrādītājs mēra progresu virzībā uz konkrētas reformas īstenošanu vai investīciju pabeigšanu, un to izmanto par pamatu izmaksām.

83 ECFIN ĢD pārbauda ANM uzraudzības datus, un REGIO ĢD un EMPL ĢD pārbauda kohēzijas politikas fondu uzraudzības datus. Tā kā darbību var finansēt no abiem instrumentiem un tā kā netiek veiktas pārbaudes, lai nodrošinātu, ka uzraudzības dati netiek izpausti divreiz, pastāv risks, ka par sasniegumiem var ziņot divkārši.

Ex post novērtējumi tiek veikti pārāk vēlu, lai sniegtu informāciju tiesību aktu priekšlikumiem nākamajam periodam attiecībā uz abiem instrumentiem

84 Komisijai ir jāveic abu instrumentu novērtējumi to īstenošanas laikā 2024. gadā un *ex post* novērtējumi divus gadus pēc attiecināmības periodu beigām, lai novērtētu ilgtermiņa ietekmi[197]. Dalībvalstīm ir arī jānovērtē viens vai vairāki kritēriji, kas noteikti labāka regulējuma pamatnostādnēs[198] (vai citi attiecīgi kritēriji), un katras programmas ietekme[199].

85 Abu instrumentu *ex post* novērtējumi būs pieejami pēc tam, kad būs izstrādāti Komisijas tiesību aktu priekšlikumi par kohēzijas politikas satvaru laikposmam pēc 2027. gada. Tas nozīmē, ka tikai novērtējumi un pārskati, kas veikti īstenošanas gaitā, var kalpot par pamatu tiesību aktu priekšlikumiem nākamajam periodam[200]. Tomēr, kā jau iepriekš norādīts[201], regulās nav prasīts, lai Komisija koordinētu novērtējumus ANM īstenošanas laikā un kohēzijas programmu vidusposma pārskatīšanu, kas plānota

---

[196] Īpašais ziņojums 02/2017, 131., 132. un 154. punkts. Informatīvais apskats 2019. g., "Rezultātu sasniegšana kohēzijas jomā", 2019. gada jūnijs, 49. punkts.

[197] ANM regula, 32. pants. KNR, 45. panta 2. punkts.

[198] SWD(2021) 305, 23. lpp.

[199] KNR, 44. panta 1. punkts un 44. panta 2. punkts.

[200] Informatīvais apskats 2019. g., "Rezultātu sasniegšana kohēzijas jomā", 2019. gada jūnijs, 107. un 109. punkts.

[201] Īpašais ziņojums 24/2021, 81. un 124. punkts un 2. ieteikuma b) punkts.

attiecīgi 2024. un 2025. gadā, neraugoties uz pieredzi, ko varētu gūt no integrētas pieejas, aptverot abus instrumentus.

Būs grūti novērtēt abu instrumentu īstenošanas izmaksas

86 Instrumenta īstenošanas izmaksas ietver dažādus administratīvos izdevumus (sk. ***17. izcēlumu***).

17. izcēlums

Instrumenta īstenošanas izmaksas

Darbības, kas saistītas ar instrumenta sagatavošanu un īstenošanu, rada administratīvās izmaksas:

— Komisijas līmenī: izdevumi, kas saistīti ar programmas apstiprināšanu un programmas īstenošanas uzraudzību un pārbaudi, piemēram, personāla izmaksas, pētījumi, novērtējumi, analīze, informācijas izplatīšana un konsultācijas;

— dalībvalstu līmenī: izdevumi par programmu sagatavošanu, kā arī veicot pārvaldības, uzraudzības, izvērtēšanas, informēšanas un paziņošanas, kontroles un revīzijas darbības, piemēram, personāla izmaksas, apspriežu izmaksas un IT izmaksas.

87 Nav viegli aprēķināt kohēzijas politikas fondu īstenošanas izmaksas. Tehniskā palīdzība, ko sniedz, lai atbalstītu dalībvalstis, ir izmaksas, ko atlīdzina no ES budžeta, tāpēc tā ir zināma summa. Tomēr ir pieejams maz informācijas par citām administratīvajām izmaksām vai tās nav vispār. Komisija veic pētījumus, lai aplēstu šīs vispārējās administratīvās izmaksas; pēdējais tika publicēts 2018. gadā[202]. Iepriekš mēs konstatējām, ka kohēzijas politika tiek īstenota ar salīdzinoši zemām izmaksām salīdzinājumā ar citām Eiropas un starptautiskām programmām. Tomēr mēs arī atzīmējām, ka šo pētījumu pamatā esošie dati bija nesaskaņoti, nekonsekventi un nepilnīgi[203].

---

[202] Komisija, (*Spatial Foresight and t33*), "*New assessment of ESIF administrative costs and burden*", 2018.

[203] Īpašais ziņojums 07/2020 "Kohēzijas politikas īstenošana: salīdzinoši zemas izmaksas, taču nepietiek informācijas, lai izvērtētu ietaupījumus, kas panākti ar vienkāršošanu", 41. un 67. punkts.

88 Līdzīgi būs grūti aplēst ANM īstenošanas izmaksas, jo īpaši tāpēc, ka ANM regulā nav noteikts, ka par administratīvajām izmaksām jāziņo Komisijai.

Kontrole un revīzija

Atšķirīgi kontroles un revīzijas noteikumi

89 Kontroles un revīzijas satvara izstrādei ir jānodrošina, ka ES līdzekļi tiek izmantoti saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principiem[204], ka tie ir likumīgi un pareizi[205] un ka tiek aizsargātas ES finanšu intereses[206]. Tā ir jāpielāgo riskiem, kas konstatēti attiecībā uz ES finansiālā atbalsta veidu, kurš attiecas uz katru instrumentu.

90 Abos gadījumos dalībvalstis ievieš kontroles un revīzijas satvaru, kura mērķis ir sniegt Komisijai pārliecību, ka tā var atbrīvot maksājumus, savukārt Komisija veic papildu pārbaudes, lai pārliecinātos par satvara ticamību saistībā ar gada darbības pārskatu un tajos ietvertās ticamības deklarācijas sagatavošanu budžeta izpildes apstiprināšanas procedūrai (sk. ***10. attēlu***).

[204] Finanšu regula, 33. pants.

[205] Finanšu regula, 36. panta 2. punkts.

[206] Finanšu regula, 135. pants.

10. attēls. Kontrole un revīzija

PĒC VEIDA	KOHĒZIJAS POLITIKA	ANM
IEKŠĒJĀ KONTROLE UN REVĪZIJA		
PIRMS MAKSĀJUMA VEIKŠANAS	Dalībvalstis sniedz pārliecību par savu pārvaldības un kontroles sistēmu izveidi Komisija novērtē dalībvalstu kontroles sistēmas, kad tā apstiprina partnerības nolīgumus un programmas	Dalībvalstis apraksta savas iekšējās kontroles sistēmas savos ANP Komisija novērtē dalībvalstu kontroles sistēmas un vajadzības gadījumā nosaka papildu atskaites punktus
MAKSĀJUMA LAIKĀ	Dalībvalstu līmenis ○ Maksājumu likumība un pareizība ir balstīta uz izdevumu precizitāti un patiesumu, kā arī uz atbilstību piemērojamajiem ES un valstu noteikumiem ○ Vadošās iestādes veic darbību pirmā līmeņa pārbaudes un izslēdz saņēmēju deklarētos nepareizos izdevumus ○ Revīzijas iestādes sniedz pārliecību par deklarētajiem izdevumiem, pārvaldības un kontroles sistēmām un pārskatiem Komisija veic kontroles un revīzijas darbības, tostarp sistēmu revīzijas un darbību izlases revīzijas	Dalībvalstu līmenis ○ Maksājumu likumība un pareizība, kā pamatā ir atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšana ○ Atbilstība piemērojamajiem ES un valsts noteikumiem nolūkā aizsargāt ES finanšu intereses Komisija novērtē, vai atskaites punkti un mērķrādītāji ir apmierinoši izpildīti; pretējā gadījumā maksājums tiek daļēji vai pilnībā apturēts
PĒC MAKSĀJUMA VEIKŠANAS	Komisija ○ veic atbilstības revīzijas attiecībā uz deklarēto izdevumu likumību un pareizību un sistēmu revīzijas ○ aptur maksājumus, kas saistīti ar izdevumiem, kurus ietekmējis pārkāpums vai nopietns trūkums	Komisija veic ○ dalībvalstu ziņoto atskaites punktu un mērķrādītāju *ex post* revīzijas pēc riska novērtējuma ○ uzraudzības datu vākšanas sistēmu revīzijas (pirms vai pēc maksājuma) ○ sistēmu revīzijas par pasākumiem ES finanšu interešu aizsardzībai un *ad hoc* revīzijas gadījumos, kad ir aizdomas par nopietniem pārkāpumiem
ĀRĒJĀ REVĪZIJA	Veic ERP	Veic ERP

Avots: ERP, pamatojoties uz KNR un ANM regulu.

Kohēzijas politikas pārbaudes galvenokārt ir vērstas uz deklarēto izdevumu pareizību

91 Kohēzijas politikā kontrole un revīzija galvenokārt ir vērsta uz to izmaksu attiecināmību, kas radušās saņēmējiem un ko vadošās iestādes deklarējušas par katru programmu. Dalībvalstīm ir īpaši pienākumi saistībā ar veicamajām pārbaudēm[207] (sk. ***18. izcēlumu***).

18. izcēlums

Kohēzijas politikas fondu kontroles un revīzijas satvars dalībvalstu līmenī

Programmu iestādēm dalībvalstīs ir jāizpilda sīki izstrādātas prasības.

— Ja izdevumus atlīdzina, pamatojoties uz faktiskajām izmaksām, vadošajām iestādēm ir jāpārbauda, vai izdevumi atbilst piemērojamajiem tiesību aktiem, tostarp publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumiem, un programmas atbalsta nosacījumiem[208]. Attiecībā uz VII un *FNLTC* modeli pārvaldības pārbaude ir paredzēta vienīgi tam, lai pārbaudītu, vai ir izpildīti Komisijas veiktās atlīdzināšanas nosacījumi[209]. Vadošajām iestādēm vajadzētu būt arī datiem par līdzekļu saņēmēju faktiskajiem īpašniekiem[210] un jāpublicē atlasīto darbību saraksts, tostarp labuma guvēji[211].

— Revīzijas iestādēm jāiesniedz Komisijai gada kontroles ziņojums un revīzijas atzinums, kas sniedz pārliecību par deklarēto izdevumu likumību un pareizību, pārvaldības un kontroles sistēmu efektīvu darbību un pārskatu pilnīgumu, precizitāti un patiesumu[212].

---

[207] Finanšu regula, 63. panta 1. punkts. KNR, 55. apsvērums.

[208] KNR, 74. panta 1. punkta a) apakšpunkts, 95. panta 3. punkts un 34. apsvērums.

[209] KNR, 94. panta 3. punkts un 95. panta 3. punkts.

[210] KNR, 69. panta 2. punkts.

[211] KNR, 49. panta 3. punkts.

[212] KNR, 77. panta 3. punkts un 63. apsvērums.

92 Komisijas pārliecība par maksājuma veikšanu galvenokārt izriet no valsts iestāžu veiktajām deklarēto izdevumu pareizības pārbaudēm, kā arī to veiktajām sistēmu revīzijām. Regulā arī konkrēti uzskaitīts revīzijas darbs, kas jāveic dalībvalstu līmenī, tostarp skaidras revīzijas izsekojamības, veidņu un revīzijas grafika izveide[213]. Komisijai ir uzraudzības funkcija un, veicot savu revīzijas darbu, tā pārliecinās, ka dalībvalstu izveidotās sistēmas darbojas efektīvi un lietderīgi[214].

93 Mēs iepriekš esam uzsvēruši nepilnības dalībvalstu revīzijas iestāžu darbā un Komisijas veiktajā uzraudzībā[215], kas ietekmē ievērojamu daļu apliecinājumu pakešu[216]. Nesen mēs arī konstatējām, ka ir sīkāk jāprecizē kārtība, kādā sniedz pārliecību Komisijai, kad tiek piemērots *FNLTC* modelis[217].

ANM pārbaudes ir vērstas uz atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi

94 ANM kontroles un revīzijas satvars ir vērsts uz atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi. Tas atspoguļo arī dalībvalstu atbildību nodrošināt, ka instruments tiek īstenots saskaņā ar ES un valsts noteikumiem (sk. ***19. izcēlumu***).

---

[213] KNR, 70. un 77.–82. pants un XIII un XIX–XXII pielikums.

[214] KNR, 70. panta 1. punkts.

[215] Īpašais ziņojums 26/2021 "Izdevumu pareizība ES kohēzijas politikā: Komisija ik gadu sniedz informāciju par minimālo aplēsto kļūdu līmeni, kas nav galīgs", 26., 29., 39. un 84. punkts. 2020. gada pārskats, 5.38. punkts. 2019. gada pārskats, 5.39. punkts.

[216] 2021. gada pārskats, 5.41. un 5.42. punkts.

[217] Īpašais ziņojums 24/2021, 128. punkts un 4. ieteikums.

19. izcēlums

ANM kontroles un revīzijas satvars dalībvalstu līmenī

— Dalībvalstīm ir jāizveido iekšējās kontroles sistēma, lai nodrošinātu, ka ANM līdzekļu izlietojums atbilst piemērojamajiem ES un valsts tiesību aktiem. Šim nolūkam tās var izmantot savu valsts budžeta pārvaldības sistēmu[218]. Tām ir arī jāseko līdzi datiem par ANM galasaņēmējiem un jāveido finansēto pasākumu saraksts[219], pat ja šī informācija netiek darīta publiski pieejama. Šo informāciju revīzijas un kontroles nolūkos var pieprasīt Komisija, *OLAF*, *EPPO* un ERP[220].

— Dalībvalstu kontroles pienākumos ietilpst arī revīzija. Dalībvalstīm savos ANP ir jānorāda, kura valsts struktūra ir atbildīga par revīziju. Katram maksājuma pieprasījumam jāpievieno kopsavilkums par veiktajām revīzijām, tostarp trūkumiem un veiktajām korektīvajām darbībām[221].

95 ANP apstiprināšanas procesā Komisija novērtēja kontroles un revīzijas satvaru, ko dalībvalstis aprakstījušas savos ANP[222]. Šajā novērtējumā nav aplūkoti riski, kas saistīti ar publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumu neievērošanu. Visi 26 ANP satvari, kas pieņemti līdz 2022. gada oktobrim, tika novērtēti kā piemēroti. 19 gadījumos Komisija vienojās ar dalībvalsti par konkrētiem atskaites punktiem nolūkā novērst trūkumus, kuri konstatēti pirms pirmās izmaksas veikšanas[223], izņemot priekšfinansējumu.

96 Komisija 2021. gada martā pirms ANP iesniegšanas bija arī nosūtījusi dalībvalstīm pašnovērtējuma kontrolsarakstu par kontroles sistēmām. Tomēr daži Komisijas ANM revīzijas metodoloģijas aspekti, piemēram, revīzijas izsekojamība un atlases metodes, tika pabeigti tikai pēc ANP pieņemšanas. Komisija savu revīzijas metodoloģiju pabeidza tikai 2021. gada decembrī, pēc tam, kad bija iesniegti pirmie maksājumu pieprasījumi.

---

[218] ANM regula, 22. panta 1. punkts.

[219] ANM regula, 22. panta 2. punkta d) apakšpunkts.

[220] ANM regula, 22. panta 2. punkta e) apakšpunkts.

[221] ANM regula, 22. panta 2. punkta c) apakšpunkta ii) punkts.

[222] ANM regula, 19. panta 3. punkta j) apakšpunkts, 24. panta 3. punkts, 18. apsvērums un 2.10. kritērijs V pielikumā.

[223] SWD(2021) 12, 1./2. daļa, 48. lpp. COM(2022) 75, 61. lpp.

Tas, iespējams, radīja nenoteiktību attiecībā uz pienākumiem un kontroles un revīzijas tvērumu, kas savukārt varēja novest pie nekonsekventas īstenošanas dalībvalstīs.

97 Komisijas pārliecība par maksājumiem galvenokārt izriet no dokumentu pārbaudēm par katra maksājuma atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi. Īstenošanas periodā Komisija veic arī dalībvalstu uzraudzības datu vākšanas sistēmas revīziju. Šīs revīzijas var veikt pirms vai pēc maksājumu veikšanas. Turklāt Komisija var arī veikt *ex post* revīzijas par atskaites punktu un mērķrādītāju ziņošanu dalībvalstīs; šīs revīzijas notiek tikai pēc izmaksas veikšanas. Pašlaik mēs revidējam ANM revīzijas un kontroles satvara izstrādi. Ziņojumu plānojam publicēt 2023. gadā.

Ir jāprecizē metode, ar kuru piemēro apturēšanu vai veic daļējus maksājumus ANM atskaites punktu un mērķrādītāju nesasniegšanas dēļ

98 Kā iepriekš ziņojām, kohēzijas politikā nav preventīvu pasākumu vai finanšu korekciju saistībā ar nepietiekamu rezultātu sasniegšanu[224]. Tas attiecas arī uz 2021.–2027. gada periodu. Tomēr Komisijai kopā ar dalībvalsti ir jārīko snieguma ikgadējās izskatīšanas sanāksme par katru programmu, lai uzraudzītu progresu saskaņoto atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanā. Ja ir būtiskas novirzes, kas varētu ietekmēt programmas īstenošanu, dalībvalstij ir jāpieņem korektīvie pasākumi un trīs mēnešu laikā jāinformē Komisija[225].

99 Tas atšķiras ANM gadījumā, kad Komisijai ir jāaptur viss maksājums vai tā daļa, ja tā uzskata, ka viens vai vairāki atskaites punkti un mērķrādītāji nav apmierinoši sasniegti. Tiklīdz šāda apturēšana ir veikta, ja vien dalībvalsts sešu mēnešu laikā nenovērš situāciju, Komisijai ir jāsamazina finansiālā atbalsta summa[226]. Tomēr Komisijai joprojām ir jāprecizē metode, ar kuru nosaka maksājuma daļu, kas ir jāaptur vai jāsamazina atskaites punktu un mērķrādītāju neizpildes gadījumā, kā mēs arī uzsvērām savā 2021. gada pārskatā[227]. Tas, ka nav skaidri noteiktas metodes, rada risku, ka daļējie maksājumi dalībvalstīm var netikt konsekventi piemēroti.

---

[224] Īpašais ziņojums 04/2017 "ES budžeta aizsardzība pret nepareiziem izdevumiem: 2007.–2013. gada periodā Komisija aizvien plašāk izmantoja preventīvus pasākumus un finanšu korekcijas kohēzijas jomā", 25. punkts. Īpašais ziņojums 36/2016 "Novērtējums par 2007.–2013. gada kohēzijas un lauku attīstības programmu slēgšanas kārtību", 48. punkts.

[225] KNR, 41. pants.

[226] ANM regula, 24. panta 6. un 8. punkts.

[227] 2021. gada pārskats, 10.28. punkts un 10.2. ieteikums.

Ir sīkāk jāprecizē ES finanšu interešu aizsardzības pasākumu piemērošana attiecībā uz ANM

Kohēzijas politikas fondiem ir vajadzīgi maksājumu ieturējumi, lai aizsargātu ES budžetu

100 Maksājumu ieturējumi aizsargā ES budžetu no finansiālajām sekām, ko rada dalībvalstu izmaksu deklarācijās pieļautās kļūdas, kuras var atklāt pēc izmaksas. Kohēzijas politikā Komisija piemēro šādus ieturējumus katram starpposma maksājumam. 2021.–2027. gada periodā procentuālā daļa samazinājās līdz 5 %[228] salīdzinājumā ar 10 % iepriekšējā periodā. Agrāk esam ieteikuši veikt tiesību aktu pārskatīšanu, lai nodrošinātu, ka ieturētais maksājums pirms tā atbrīvošanas ir pienācīgi aizsargāts[229].

101 Šāds mehānisms attiecībā uz ANM nav ieviests, jo Komisija, apspriežot ANP, vienojas par izmaksāšanas nosacījumiem iepriekš un novērtē tikai to, vai attiecīgie atskaites punkti un mērķrādītāji pirms maksājuma atļaušanas ir sasniegti.

Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem Komisija var piemērot maksājumu apturēšanu un finanšu korekcijas, lai aizsargātu ES finanšu intereses

102 ES budžeta aizsardzības pasākumu mērķis ir nodrošināt, ka tiek finansēti tikai pareizi izdevumi. Galvenokārt dalībvalstu pienākums ir atklāt, labot un novērst pārkāpumus[230]. Ja tas netiek darīts pienācīgi, Komisija var izmantot virkni papildu pasākumu, lai aizsargātu ES budžetu.

103 Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem Komisija var apturēt maksājumus, kamēr dalībvalstis nav veikušas nepieciešamās korektīvās darbības, un vajadzības gadījumā piemērot finanšu korekcijas (sk. ***20. izcēlumu***).

---

[228] KNR, 93. panta 2. punkts. 2014.–2020. gada KNR, 130. panta 1. punkts.

[229] Īpašais ziņojums 26/2021, 77. punkts un 1. ieteikums.

[230] KNR, 103. pants.

20. izcēlums

Finanšu korekciju un apturēšanas izmantošana, lai aizsargātu ES budžetu kohēzijas politikas ietvaros

Kohēzijas politikas ietvaros finanšu korekcijas piemēro, ja dalībvalsts ir paziņojusi vai apstiprinājusi pārkāpumu. Komisija tās var piemērot, ja dalībvalsts pārvaldības un kontroles sistēmās ir nopietni trūkumi, kas izraisījuši sistēmiskas kļūdas, vai ja ir konstatēti atsevišķi pārkāpumi[231]. Atkarībā no trūkumu nopietnības Komisija var piemērot vienotas likmes korekciju 5 %, 10 %, 25 % vai pat 100 % apmērā[232]. Tomēr tas ne vienmēr izraisa programmai pieejamā atbalsta summas samazinājumu, jo var pieprasīt atlīdzināt citu pasākumu citus pareizus izdevumus[233]. Tomēr tas, vai tas notiek praksē, ir atkarīgs no dalībvalstu spējas deklarēt papildu izdevumus. Dalībvalsts kompetentajai iestādei jāatgūst visas saņēmējiem nepareizi izmaksātās summas[234].

Neto finanšu korekcijas kohēzijas politikā izmanto, ja dalībvalsts nav pienācīgi koriģējusi pārkāpumu. Tikai neto finanšu korekcija nozīmē, ka no ES budžeta tiek zaudēts finansiālais atbalsts dalībvalstij[235].

Visbeidzot, Komisija var arī piemērot maksājumu pārtraukšanu un apturēšanu kā preventīvus pasākumus[236]. Tā rezultātā maksājumi no ES budžeta tiek atlikti, radot papildu spiedienu uz dalībvalstīm veikt nepieciešamās korektīvās darbības[237].

104 Agrāk attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem mēs konstatējām, ka Komisija 2007.–2013. gada periodā arvien vairāk izmantoja preventīvus pasākumus un finanšu korekcijas. Mēs arī konstatējām, ka 2014.–2020. gada perioda regulatīvie noteikumi ievērojami palielināja Komisijas spēju aizsargāt ES budžetu no neatbilstoši veiktiem izdevumiem[238]. Kā mēs ziņojām, līdz 2021. gadam Komisija nav noteikusi neto finanšu korekcijas dalībvalstīm par 2014.–2020. gada periodu[239].

---

[231] KNR, 104. panta 1. punkts.

[232] KNR, 104. panta 1. punkts un XXV pielikums.

[233] KNR, 104. panta 4. punkts.

[234] KNR, 69. pants.

[235] KNR, 104. panta 1. un 4. punkts.

[236] KNR, 96. un 97. pants.

[237] Īpašais ziņojums 04/2017, 14.–17. punkts un 1. izcēlums.

[238] Īpašais ziņojums 04/2017, 141.–143. un 149. punkts.

Attiecībā uz ANM Komisija vairāk paļaujas uz valsts sistēmu efektivitāti, lai aizsargātu ES finanšu intereses

105 Attiecībā uz ANM Komisijai ir arī pilnvaras proporcionāli samazināt dalībvalstīm piešķirto finansiālo atbalstu un atgūt visas pienākošās summas vai pieprasīt aizdevumu pirmstermiņa atmaksu. Komisija to var darīt attiecībā uz nopietniem pārkāpumiem, kas saistīti ar krāpšanu, korupciju, interešu konfliktu vai nopietniem pienākumu pārkāpumiem, kā arī gadījumā, ja dalībvalsts sniegusi nepareizu informāciju par atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi[240].

106 Lai atgūtu aizdevumus vai pieprasītu to pirmstermiņa atmaksu, Komisijai ir jākonstatē, ka ir notikuši pārkāpumi vai nopietna saistību neizpilde. Ja trūkums dalībvalsts kontroles sistēmā attiecībā uz ANM rada nopietnu finansēšanas nolīguma pārkāpumu, Komisija var samazināt ES finansiālo atbalstu un atgūt 5 %, 10 %, 25 % vai pat 100 % no finanšu iemaksas, kas piešķirta dalībvalstij, vai aizdevuma gadījumā prasīt pirmstermiņa atmaksu[241]. Tomēr atšķirībā no kohēzijas politikas fondiem nav kopēja kontroles satvara, jo dalībvalstis ANM īstenošanai izmanto savas valsts sistēmas. Tā kā nav papildu kritēriju un norādījumu par to, kā Komisija piemēro līdzekļu atgūšanu, joprojām pastāv risks, ka šīs vienotās likmes dalībvalstīm var netikt konsekventi piemērotas.

107 Neatkarīgi no pārvaldības veida Komisijai ir galīgā atbildība par ES budžeta izpildi[242]. Konkrēti, Komisijai ir jānodrošina ES finanšu interešu efektīva aizsardzība. Lai to panāktu, tai no dalībvalstīm jāsaņem pietiekama pārliecība, ka tās īsteno ANM saskaņā ar ES un valstu tiesību aktiem. Salīdzinājumā ar kohēzijas politikas fondiem Komisija arī vairāk paļaujas uz valstu sistēmu efektivitāti pārkāpumu novēršanā, atklāšanā un koriģēšanā un dalībvalstu savlaicīgi paziņotu informāciju par tiem. Tomēr Komisija uzskata, ka tā var atļaut maksājumus, ja vien ir sasniegti atskaites punkti un mērķrādītāji[243], pat ja tā var būt informēta par dalībvalstu līmenī konstatētiem pārkāpumiem līdzekļu izmantošanā.

---

[239] 2021. gada pārskats, 1.44. punkts. 2020. gada pārskats, 1.43. punkts.

[240] ANM regula, 22. panta 5. punkts.

[241] ANM regula, 22. panta 5. punkts. Finansēšanas nolīgumi, 19. pants.

[242] 2021. gada pārskats, 1.33. punkts.

[243] ANM regula, 24. pants.

Dalībvalstis var izmantot dažādas sistēmas, lai ziņotu par pārkāpumiem, kas konstatēti saistībā ar kohēzijas politikas fondiem un ANM

108 ES finanšu interešu aizsardzība ietver arī pasākumus, kas veikti, lai apkarotu jebkādas nelikumīgas darbības, kuras var ietekmēt ES budžetu[244]. Tam ir vajadzīga sistēma krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu apkarošanai dalībvalstu līmenī, un Komisijai jāveic pārbaudes, kā noteikts ANM revīzijas stratēģijā.

109 Attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem dalībvalstīm jāziņo par konstatētajiem pārkāpumiem Komisijas Pārkāpumu pārvaldības sistēmā (*IMS*)[245], un izdevumi, kuri tiek pārbaudīti, tiek izslēgti no pārskatiem[246]. Pieprasītā informācija ietver iesaistīto labuma guvēju identitāti. Attiecībā uz ANM dalībvalstīm nav juridiska pienākuma ziņot par pārkāpumiem *IMS*, bet tās var to darīt brīvprātīgi. Tā vietā visām dalībvalstīm ir jāziņo par gadījumiem, kuros ir aizdomas par krāpšanu, savā pārvaldības deklarācijā, kas pievienota maksājuma pieprasījumam.

Integrētas datizraces un riska novērtējuma instrumentu izmantošanas potenciālu kohēzijas politikā un ANM vēl pilnībā neizmanto

110 Gandrīz pirms 10 gadiem Komisija izveidoja vienotu datizraces un riska novērtējuma instrumentu *Arachne*, lai augšupielādētu informāciju par riskantiem ekonomikas dalībniekiem[247]. Komisija ieteica dalībvalstīm izmantot *Arachne* saistībā ar abiem instrumentiem. Tomēr tā lietderība ir atkarīga no dalībvalstu augšupielādētajiem datiem, un līdz šim ne visas dalībvalstis to izmanto[248]. Līdz šim 19 dalībvalstis ir apņēmušās ANM vajadzībām izmantot *Arachne*. Līdz 2022. gada oktobrim vēl nebija skaidrs, cik dalībvalstu ir apņēmušās to izmantot 2021.–2027. gada kohēzijas politikas programmām.

---

[244] LESD, 325. pants.

[245] KNR, 69. panta 12. punkts.

[246] KNR, 98. panta 6. punkts un XVIII pielikums.

[247] ANM regula, 22. panta 4. punkts, un KNR, 72. apsvērums.

[248] 2020. gada darbības pārskats – Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts, 55. lpp. Īpašais ziņojums 01/2019 "Cīņa pret krāpšanu ES līdzekļu izlietojuma jomā: ir jārīkojas", 86. punkts.

111 Agrāk mēs esam uzsvēruši *Arachne* kā efektīva krāpšanas novēršanas instrumenta potenciālu[249]. Tomēr nesen mēs konstatējām, ka *Arachne* lietderību mazināja tā ierobežotā piemērošanas joma dalītas pārvaldības kontekstā[250]. Piemēram, *IMS* nav saistīta ar *Arachne*. Finanšu regulas pārskatīšana dos iespēju noteikt, ka integrētu datizraces un riska novērtējuma instrumentu izmantošana ir obligāta visām ES budžeta izpildes metodēm laikposmā pēc 2027. gada.

[249] Īpašais ziņojums 01/2019, 85.–88. punkts un 3.3. ieteikums. Īpašais ziņojums 10/2015 "Jāpastiprina centieni risināt publiskā iepirkuma problēmas saistībā ar ES kohēzijas politikas izdevumiem", 90.–94. punkts un 6. ieteikums.

[250] Īpašais ziņojums 11/2022 "ES budžeta aizsardzība: labāk jāizmanto iekļaušana melnajā sarakstā", 85. punkts.

Noslēguma piezīmes

112 Mūsu apskats parāda, ka Atveseļošanas un noturības mehānismam (ANM) un kohēzijas politikas fondiem piemīt ievērojamas līdzības. Tajā pašā laikā abi instrumenti daudzējādā ziņā atšķiras to dažādo mērķu dēļ. Kohēzijas politika ir ES galvenā ilgtermiņa investīciju politika, kuras mērķis ir veicināt dalībvalstu un reģionu ekonomisko, sociālo un teritoriālo attīstību, un ANM ir pagaidu instruments reaģēšanai krīzes situācijā nolūkā mazināt Covid-19 pandēmijas ietekmi uz dalībvalstu ekonomiku un uzlabot ES un tās dalībvalstu noturību pret turpmākiem satricinājumiem.

113 Gan 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondi, gan ANM joprojām ir agrīnā īstenošanas posmā. ANM izmantošana vienlaikus ar kohēzijas politikas fondiem sniegs papildu ieskatu par to, kā atšķirības tiesiskajā regulējumā ietekmē īstenošanu un rezultātus.

Šo apskatu Revīzijas palāta pieņēma 2022. gada 8. decembra sēdē Luksemburgā.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Pielikumi

I pielikums. ERP iepriekšējie ziņojumi

Īpašie ziņojumi

— Īpašais ziņojums 10/2015 “Jāpastiprina centieni risināt publiskā iepirkuma problēmas saistībā ar ES kohēzijas politikas izdevumiem”

— Īpašais ziņojums 36/2016 “Novērtējums par 2007.–2013. gada kohēzijas un lauku attīstības programmu slēgšanas kārtību”

— Īpašais ziņojums 02/2017 “Komisijas sarunas par 2014.–2020. gada partnerības nolīgumiem un programmām kohēzijas politikas jomā: izdevumi tiek mērķtiecīgāk virzīti uz stratēģijas “Eiropa 2020” prioritātēm, bet darbības rezultātu novērtēšana kļūst aizvien sarežģītāka”

— Īpašais ziņojums 04/2017 “ES budžeta aizsardzība pret nepareiziem izdevumiem: 2007.–2013. gada periodā Komisija aizvien plašāk izmantoja preventīvus pasākumus un finanšu korekcijas kohēzijas jomā”

— Īpašais ziņojums 17/2018 “Komisijas un dalībvalstu darbības 2007.–2013. gada plānošanas perioda programmu pēdējos gados palielināja līdzekļu apguvi, bet nepietiekami koncentrējās uz rezultātiem”

— Īpašais ziņojums 01/2019 “Cīņa pret krāpšanu ES līdzekļu izlietojuma jomā: ir jārīkojas”

— Īpašais ziņojums 07/2020 “Kohēzijas politikas īstenošana: salīdzinoši zemas izmaksas, taču nepietiek informācijas, lai izvērtētu ietaupījumus, kas panākti ar vienkāršošanu”

— Īpašais ziņojums 10/2020 “ES transporta infrastruktūra: lai savlaicīgi nodrošinātu tīkla ietekmi, megaprojekti jāīsteno ātrāk”

— Īpašais ziņojums 16/2020 “Eiropas pusgads — konkrētām valstīm adresētie ieteikumi pievēršas svarīgiem jautājumiem, tomēr tie jāīsteno labāk”

— Īpašais ziņojums 14/2021 “*Interreg* sadarbība: Eiropas Savienības pārrobežu reģionu potenciāls vēl nav pilnībā atraisīts”

— Īpašais ziņojums 24/2021 “Uz sniegumu balstīta finansēšana kohēzijas politikā: vērtīgas ieceres, bet 2014.–2020. gada periodā šķēršļi saglabājās”

— Īpašais ziņojums 26/2021 “Izdevumu pareizība ES kohēzijas politikā: Komisija ik gadu sniedz informāciju par minimālo aplēsto kļūdu līmeni, kas nav galīgs”

— Īpašais ziņojums 11/2022 “ES budžeta aizsardzība: labāk jāizmanto iekļaušana melnajā sarakstā”

— Īpašais ziņojums 21/2022 “Komisijas novērtējums par nacionālajiem atveseļošanas un noturības plāniem: kopumā atbilstīgs, bet īstenošanas riski saglabājas”

Apskati un informatīvie apskati

— Informatīvais apskats 2018. g., “ES finanšu nākotne un vajadzība pārskatīt ES budžeta darbību”, 2018. gada februāris

— Informatīvais apskats 2018. g., “Kohēzijas politikas vienkāršošana pēc 2020. gada”, 2018. gada maijs

— Ātrais stāvokļa apskats 2019. g., “Kohēzijas politikas līdzekļu piešķiršana dalībvalstīm 2021.–2027. gadā”, 2019. gada marts

— Ātrais stāvokļa apskats 2019. g., “ES budžeta neizpildītās saistības tuvplānā”, 2019. gada aprīlis

— Informatīvais apskats 2019. g., “Rezultātu sasniegšana kohēzijas jomā”, 2019. gada jūnijs

— Apskats 05/2021 “ES sistēma lielu transporta infrastruktūras projektu īstenošanai: starptautisks salīdzinājums”

Gada pārskati

— 2016. gada pārskats, 2. nodaļa

— 2019. gada pārskats, 5. nodaļa

— 2020. gada pārskats, 2. nodaļa

— 2021. gada pārskats, 1., 2. un 10. nodaļa

Atzinumi

— Atzinums 06/2020 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu

— Atzinums 04/2022 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru attiecībā uz *REPowerEU* veltītajām atveseļošanas un noturības plānu nodaļām groza Regulu (ES) 2021/241, kā arī groza Regulu (ES) 2021/1060, Regulu (ES) 2021/2115, Direktīvu 2003/87/EK un Lēmumu (ES) 2015/1814 [2022/0164 (COD)]

II pielikums. Plānotais ANM ieguldījums sešos pīlāros sadalījumā pa dalībvalstīm

	1. pīlārs *Zaļā pārkārtošanās*	**2. pīlārs** *Digitālā pārkārtošanās*	**3. pīlārs** *Gudra, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme un darbvietas*	**4. pīlārs** *Sociālā un teritoriālā kohēzija*	**5. pīlārs** *Veselība un ekonomiskā, sociālā un institucionālā noturība*	**6. pīlārs** *Uz nākamo paaudzi vērsta politika*
Beļģija	64 %	30 %	32 %	48 %	11 %	15 %
Bulgārija	64 %	33 %	47 %	27 %	18 %	11 %
Čehija	66 %	24 %	40 %	33 %	23 %	14 %
Dānija	59 %	24 %	86 %	18 %	13 %	
Vācija	47 %	53 %	51 %	11 %	29 %	9 %
Igaunija	42 %	22 %	71 %	21 %	43 %	1 %
Īrija	56 %	32 %	40 %	49 %	10 %	13 %
Grieķija	44 %	23 %	86 %	29 %	12 %	5 %
Spānija	50 %	30 %	42 %	56 %	14 %	8 %
Francija	53 %	21 %	53 %	28 %	21 %	23 %
Horvātija	76 %	26 %	45 %	26 %	15 %	12 %
Itālija	46 %	30 %	48 %	50 %	15 %	12 %
Kipra	52 %	25 %	65 %	25 %	19 %	13 %
Latvija	39 %	22 %	46 %	54 %	26 %	13 %
Lietuva	44 %	36 %	53 %	25 %	25 %	18 %
Luksemburga	65 %	33 %	43 %	46 %	13 %	
Ungārija						
Malta	55 %	23 %	28 %	41 %	34 %	19 %
Nīderlande	71 %	26 %	52 %	37 %	7 %	7 %

		1. pīlārs *Zaļā pārkārtošanās*	**2. pīlārs** *Digitālā pārkārtošanās*	**3. pīlārs** *Gudra, ilgtspējīga un iekļaujoša izaugsme un darbvietas*	**4. pīlārs** *Sociālā un teritoriālā kohēzija*	**5. pīlārs** *Veselība un ekonomiskā, sociālā un institucionālā noturība*	**6. pīlārs** *Uz nākamo paaudzi vērsta politika*
	Austrija	52 %	41 %	44 %	45 %	9 %	9 %
	Polija	56 %	23 %	24 %	68 %	21 %	9 %
	Portugāle	55 %	23 %	48 %	47 %	19 %	8 %
	Rumānija	57 %	21 %	42 %	46 %	22 %	13 %
	Slovēnija	57 %	23 %	33 %	36 %	36 %	15 %
	Slovākija	51 %	21 %	48 %	24 %	38 %	17 %
	Somija	54 %	35 %	50 %	39 %	21 %	1 %
	Zviedrija	56 %	29 %	18 %	67 %	14 %	15 %
	Vidēji ES	**55 %**	**28 %**	**47 %**	**38 %**	**20 %**	**12 %**

Avots: ERP, pamatojoties uz ANM līdzekļu aplēsto primāro un sekundāro ieguldījumu, kas plānots katram pasākumam virzībā uz diviem no sešiem pīlāriem, kā Komisija ziņojusi dokumentā "Atveseļošanas un noturības rezultātu pārskats" par 25 no 26 ANP, ko Padome pieņēmusi līdz 2022. gada oktobra beigām.

III pielikums. 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondu, ANM dotāciju (provizoriskais un galīgais piešķīrums) un aktivizēto ANM aizdevumu piešķīrums

Miljardi EUR

	KOHĒZIJAS POLITIKAS FONDI, 2021.–2027. g.					ANM DOTĀCIJAS*						AKTIVIZĒTIE ANM AIZDEVUMI	*Kohēzijas politikas fondi 2021.–2027. gadam, ANM dotācijas (galīgais piešķīrums) un aktivizētie ANM aizdevumi*
						Provizoriskais piešķīrums līdz 30.6.2022.			*Galīgais piešķīrums 30.6.2022.*				
	ERAF	ESF+	KF	ETS	KOPĀ	70 % no pieejamās summas	30 % no pieejamās summas	KOPĀ	70 % no pieejamās summas	30 % no pieejamās summas	KOPĀ		
Beļģija	1,1	1,2		0,4	**2,7**	3,6	2,3	5,9	3,6	0,9	**4,5**		**7,2**
Bulgārija	5,7	2,6	1,3	0,1	**9,8**	4,6	1,6	6,3	4,6	1,1	**5,7**		**15,3**
Čehija	10,4	2,7	6,4	0,3	**19,8**	3,5	3,5	7,1	3,5	4,1	**7,6**		**27,4**
Dānija	0,1	0,1		0,3	**0,5**	1,3	0,2	1,6	1,3	0,1	**1,4**		**1,9**
Vācija	10,9	6,5		1,0	**18,4**	16,3	9,3	25,6	16,3	11,7	**28,0**		**46,4**
Igaunija	1,7	0,5	0,8	0,1	**3,1**	0,8	0,2	1,0	0,8	0,1	**0,9**		**4,0**
Īrija	0,4	0,5		0,3	**1,2**	0,9	0,1	1,0	0,9		**0,9**		**2,1**
Grieķija	11,5	5,8	3,0	0,1	**20,4**	13,5	4,3	17,8	13,5	3,9	**17,4**	**12,7**	**50,5**
Spānija	23,5	11,2		0,7	**35,4**	46,6	22,9	69,5	46,6	30,6	**77,2**		**112,6**
Francija	9,1	6,7		1,1	**16,8**	24,3	15,0	39,4	24,3	13,1	**37,4**		**54,3**
Horvātija	5,4	2,0	1,2	0,2	**8,7**	4,6	1,7	6,3	4,6	0,9	**5,5**		**14,3**
Itālija	26,6	14,5		1,0	**42,1**	47,9	21,0	68,9	47,9	21,1	**69,0**	**122,6**	**233,6**
Kipra	0,5	0,2	0,2	0,0	**0,9**	0,8	0,2	1,0	0,8	0,1	**0,9**	**0,2**	**2,0**
Latvija	2,5	0,7	1,0	0,0	**4,3**	1,6	0,3	2,0	1,6	0,2	**1,8**		**6,0**
Lietuva	3,5	1,1	1,4	0,1	**6,1**	2,1	0,1	2,2	2,1	0,0	**2,1**		**8,2**
Luksemburga	0,0	0,0		0,0	**0,1**	0,1	0,0	0,1	0,1	0,0	**0,1**		**0,1**
Ungārija	13,4	5,5	2,6	0,2	**21,7**	4,6	2,5	7,2	4,6	1,2	**5,8**		**27,5**
Malta	0,5	0,1	0,2	0,0	**0,8**	0,2	0,1	0,3	0,2	0,1	**0,3**		**1,1**
Nīderlande	0,5	0,4		0,4	**1,3**	3,9	2,0	6,0	3,9	0,8	**4,7**		**6,0**
Austrija	0,5	0,4		0,2	**1,1**	2,2	1,2	3,5	2,2	1,5	**3,7**		**4,8**
Polija	47,4	14,9	9,3	0,6	**72,2**	20,3	3,6	23,9	20,3	2,3	**22,6**	**11,5**	**106,3**

		KOHĒZIJAS POLITIKAS FONDI, 2021.–2027. g.					ANM DOTĀCIJAS*							AKTIVIZĒTIE ANM AIZDEVUMI	*Kohēzijas politikas fondi 2021.–2027. gadam, ANM dotācijas (galīgais piešķīrums) un aktivizētie ANM aizdevumi*
							Provizoriskais piešķīrums līdz 30.6.2022.			*Galīgais piešķīrums 30.6.2022.*					
		ERAF	ESF+	KF	ETS	KOPĀ	70 % no pieejamās summas	30 % no pieejamās summas	KOPĀ	70 % no pieejamās summas	30 % no pieejamās summas	KOPĀ		
	Portugāle	11,5	7,5	3,4	0,1	**22,5**	9,8	4,1	13,9	9,8	5,8	**15,6**	**2,7**	**40,8**
	Rumānija	17,1	8,2	3,5	0,4	**29,2**	10,2	4,0	14,2	10,2	1,9	**12,1**	**14,9**	**56,2**
	Slovēnija	1,5	0,7	0,7	0,1	**3,1**	1,3	0,5	1,8	1,3	0,2	**1,5**	**0,7**	**5,2**
	Slovākija	8,1	2,4	1,6	0,2	**12,4**	4,6	1,7	6,3	4,6	1,4	**6,0**		**18,3**
	Somija	0,9	0,6		0,2	**1,7**	1,7	0,4	2,1	1,7	0,2	**1,9**		**3,6**
	Zviedrija	0,8	0,7		0,4	**1,9**	2,9	0,4	3,3	2,9	0,3	**3,2**		**5,2**
	Tehniskā palīdzība	0,8	0,3	0,1	0,0	**1,3**								**1,2**
	Transnacionālā sadarbība		0,2			**0,2**								**0,2**
	Starpreģionāla inovācija	0,6				**0,6**								**0,6**
	Eiropas pilsētiniciatīva	0,6				**0,6**								**0,6**
	Starpreģionālā sadarbība				0,6	**0,6**								**0,6**
	ES KOPĀ	**217**	**98**	**37**	**9**	**361**	**234**	**104**	**338**	**234**	**104**	**338**	**165**	**864**

*** Skaidrojums par ANM dotācijām:** saskaņā ar ANM regulas 11. pantu 2022. gada 30. jūnijā tika atjaunināts maksimālās finanšu iemaksas aprēķins 30 % apmērā no katrai dalībvalstij piešķirtās dotācijas summas. Tas tika darīts, lai ņemtu vērā jaunākos datus par IKP 2020. un 2021. gadā.

Avots: ERP, pamatojoties uz Komisijas datiem, ANM regulas IV pielikumu un Komisijas 2022. gada 30. jūnija paziņojumu Padomei un Parlamentam "*RRF: update of the RRF maximum financial contribution*". Summas tiek noapaļotas uzrādīšanas nolūkā.

Akronīmi un saīsinājumi

ANM: Atveseļošanas un noturības mehānisms

ANP: atveseļošanas un noturības plāni

***CID*:** Padomes Īstenošanas lēmums

***CRII*:** Iniciatīva reaģēšanai uz koronavīrusu

DFS: Daudzgadu finanšu shēma

ECFIN ĢD: Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts

EISI: Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments

EMPL ĢD: Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts

ERAF: Eiropas Reģionālās attīstības fonds

ESAO: Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija

ESF+: Eiropas Sociālais fonds+

ETS: Eiropas teritoriālā sadarbība

***FNLTC*:** Ar izmaksām nesaistīta finansējuma modelis

IKP: iekšzemes kopprodukts

KF: Kohēzijas fonds

KNR: Kopīgo noteikumu regula

KVAI: konkrētām valstīm adresēti ieteikumi

LESD: Līgums par Eiropas Savienības darbību

***NGEU*:** *NextGenerationEU*

NKI: Nacionālais kopienākums

REGIO ĢD: Reģionālās politikas un pilsētpolitikas ģenerāldirektorāts

VII: vienkāršotās izmaksu iespējas

Glosārijs

Atskaites punkts: attiecībā uz kohēzijas politiku – starpposma vērtība attiecībā pret izlaides rādītāju, ko izmanto konkrētam mērķim un kas jāsasniedz līdz iepriekš noteiktam datumam. Attiecībā uz ANM – kvalitatīvs novērtējums par progresu virzībā uz reformas vai investīciju sasniegšanu.

Daudzgadu finanšu shēma: ES izdevumu plāns, kurā ir noteiktas prioritātes (pamatojoties uz politikas mērķiem) un maksimālie apjomi, parasti septiņu gadu posmam. DFS ir struktūra, kuras ietvaros tiek veidots ES katra gada budžets un kurā ir noteikts katras kategorijas izdevumu apmērs.

Eiropas pusgads: ikgadējais cikls, kas nodrošina satvaru ES dalībvalstu ekonomikas politikas koordinēšanai un progresa uzraudzībai.

Eiropas sociālo tiesību pīlārs: satvars jaunu un efektīvāku sociālo tiesību nodrošināšanai ES iedzīvotājiem.

Konkrētām valstīm adresēti ieteikumi: ikgadēji norādījumi, ko Komisija Eiropas pusgada ietvaros sniedz atsevišķām dalībvalstīm par šo valstu makroekonomikas, budžeta un strukturālo politiku.

Mērķrādītājs: attiecībā uz kohēzijas politiku – iepriekš saskaņota galīgā vērtība, kas jāsasniedz attiecībā uz rādītāju, ko izmanto konkrētam mērķim. Attiecībā uz ANM – kvantitatīvs novērtējums par progresu virzībā uz reformas vai investīciju sasniegšanu.

Partnerības nolīgums: nolīgums starp Komisiju un dalībvalsti vai trešo(-ām) valsti(-īm) saistībā ar ES izdevumu programmu, kurā noteikti, piemēram, stratēģiskie plāni, investīciju prioritātes vai tirdzniecības vai attīstības palīdzības sniegšanas nosacījumi.

Princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”: atbilstīgi šim principam ieguldījumu pasākumiem nedrīkst būt būtiska kaitīga ietekme uz vidi.

Vienota projektu plūsma: to projektu skaits, kurus dalībvalsts plāno īstenot / var īstenot un kuri pašlaik tiek sagatavoti, veicot pētījumus, kas vajadzīgi to īstenošanai.

ERP darba grupa

Šo apskatu pieņēma ERP locekles *Annemie Turtelboom* vadītā II apakšpalāta, kas atbild par izdevumu jomām, kuras saistītas ar ieguldījumu kohēzijai, izaugsmei un iekļautībai. Darbu vadīja ERP loceklis *Ladislav Balko*, un atbalstu sniedza locekļa biroja vadītājs *Branislav Urbanic*, locekļa biroja atašejs *Zuzana Frankova*; atbildīgais vadītājs *Friedemann Zippel*, darbuzdevuma vadītāja *Chrysoula Latopoulou*, darbuzdevuma vadītājas vietniece *Cristina Jianu* un revidenti *Marion Boulard*, *Mariya Zhekova*, *Francisco Carretero Llorente* un *Lena Rangus*. *Alexandra Mazilu* un Agnese Balode nodrošināja grafiskā dizaina atbalstu.

No kreisās: Francisco Carretero Llorente, Lena Rangus, Chrysoula Latopoulou, Branislav Urbanic, Ladislav Balko, Friedemann Zippel, Marion Boulard.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2023

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar ERP Lēmumu Nr. 6–2019 par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: *Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) licence*. Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP satura atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem:

— 3. attēls (ikonas): šis attēls ir izstrādāts, izmantojot Flaticon.com resursus. © *Freepik Company S.L*. Visas tiesības aizsargātas.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

PDF/Volume_01	ISBN 978-92-847-9396-9	doi:10.2865/737591	QJ-08-23-003-LV-N

Šajā apskatā sniegta salīdzinoša kohēzijas politikas fondu un Atveseļošanas un noturības mehānisma (ANM) analīze.
Abi instrumenti ir stipri līdzīgi, taču daudzējādā ziņā arī atšķiras. Kohēzijas politika ir ES galvenā ilgtermiņa investīciju politika, kuras mērķis ir veicināt ekonomisko, sociālo un teritoriālo attīstību, savukārt ANM ir ad hoc pagaidu instruments reaģēšanai uz krīzi. Tā mērķis ir mazināt Covid-19 pandēmijas ietekmi uz ES ekonomiku un uzlabot ES un tās dalībvalstu noturību pret turpmākiem satricinājumiem.
Gan 2021.–2027. gada kohēzijas politikas fondi, gan ANM joprojām ir agrīnā īstenošanas posmā. Turpmākajos gados abu instrumentu vienlaicīga izmantošana parādīs, kā to atšķirīgās pieejas sasniedz attiecīgos mērķus.

IROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx
Tīmekļa vietne: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors

CURIA RATIONUM
EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA